

หญิงรัก...ต่างจากพระบาท
เสด็จพระราชดำเนินไป
นบองค์...๑๗ ถอดพระทัย
...ขอเทอดให้...องค์ราชินี

“.....เป็นที่ทราบกันว่า
หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของประเทศของเรา
ที่เป็นเอกสาร มีอยู่โดยจำกัด
การศึกษาประวัติศาสตร์จำเป็นต้องอาศัยหลักฐาน
ทางโบราณวัตถุ เทียบเคียงสันนิษฐานด้วยอย่างมาก
ดังนั้นจึงถือได้ว่าโบราณสถานและโบราณวัตถุ
ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งนี้
ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ
จะต้องระวังรักษาอย่างดีที่สุดตลอดไป
ไม่ปล่อยให้ปละละเลยให้เกิดความสูญเสีย
หรือเสียหาย เพราะถ้าได้ปล่อยให้เป็นอย่างนั้น
ก็เท่ากับได้ทำลายหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของชาติ
ซึ่งจะเป็นความเสียหายอย่างร้ายแรง.....”

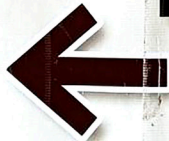
(ประมวลพระบรมราชาธิวาและพระราชดำรัสฯ 2517 : 22)

พระบรมราชาธิवादังก้าวข้างต้น เมื่อสี่ทศวรรษที่แล้ว
สะท้อนให้เห็นพระอัจฉริยภาพแห่งองค์พระประมุขอย่างชัดเจนว่า
ทรงพระปรีชาและเข้าพระทัยอย่างลึกซึ้ง
ในด้านประวัติศาสตร์-โบราณคดี

และโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชดำรัสของพระชนมายุ ๓๔ พรรษา
เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๐๔

“.....เรื่องโบราณสถานนั้นเป็นเกียรติของชาติ
อิฐเก่าๆแผ่นเดียวก็มีค่า ควรช่วยกันรักษาไว้ ถ้าเราขาดสัญชัทย
อยุธยา และกรุงเทพฯแล้ว... ประเทศไทยก็ไม่มีความหมาย.....”

วลีทองนี้ ส่งผลสะท้อนมหาศาลต่อวงการประวัติศาสตร์-โบราณคดีของไทย
ทั้งยังเป็นจุดตั้งน้ำที่พหุชนโลมใจให้เป็นขวัญเป็นกำลังใจ
แก่ผู้ทำงานด้านโบราณคดีทุกภาคส่วนอย่างใหญ่หลวง จวบจนถึงปัจจุบัน

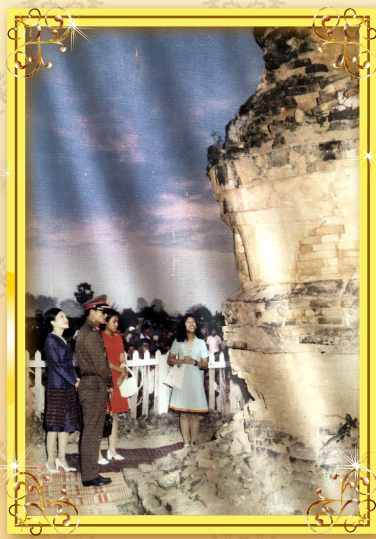

จัดทำขึ้นเพื่อเทิดพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดช
ผู้ทรงเป็นพระบิดาแห่งวงการประวัติศาสตร์
และโบราณคดีไทยอย่างแท้จริง

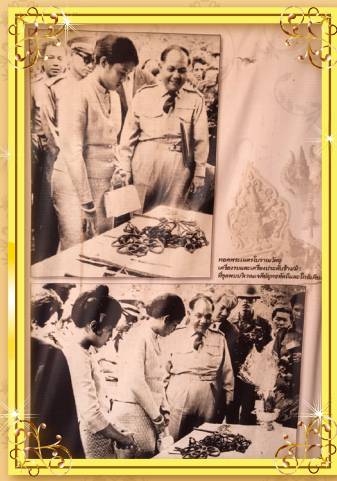
นิทรรศการ
อิฐเก่าๆแผ่นเดียว ก็มีค่า..

อิฐเก่าๆหลายแผ่น
ที่ได้นำเสนอด้วยภาพเหล่านี้
คือการนำออกจัดแสดง
ในพิพิธภัณฑ์สมเด็จพระนเรศวรฯ
เมื่อถึงโอกาสอันควร

การเสด็จ ทอดพระเนตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ร.๙
 พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์
 ณ บริเวณเจดีย์ยุทธหัตถี ต.ดอนเจดีย์ อ.พนมทอน จ.กาญจนบุรี

๖ ธันวาคม ๒๕๑๖

๒๐ สิงหาคม ๒๕๑๕

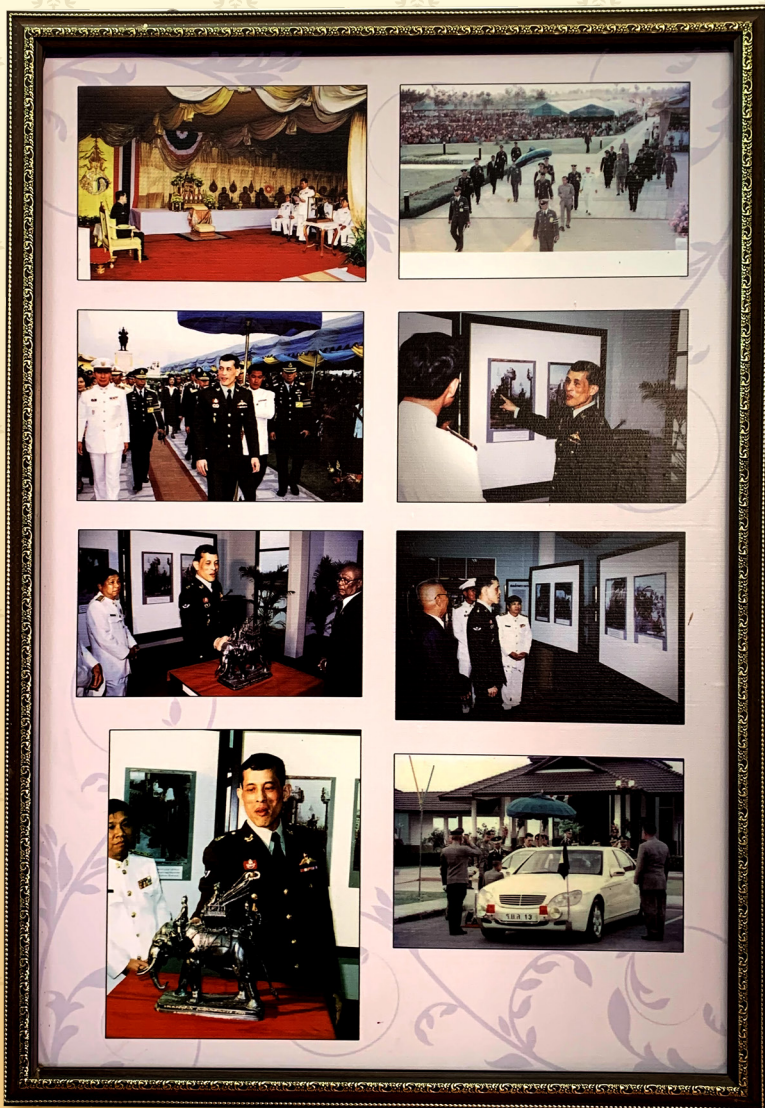

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เสด็จพระราชดำเนิน ทรงประกอบพิธีฝังศิลาฤกษ์
พระบรมราชานุสาวรีย์ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
ณ โบราณสถานเจดีย์พุทธคีย์ พนมกัน

๒๕๔๓

วันศุกร์ที่ ๔ กุมภาพันธ์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงวางศิลาฤกษ์ การสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ
ทรงพิธีเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์

วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

หนังสือ
สรุปประวัติเจดีย์ยุทธหัตถี และ
พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

โดย

นายชุมพล คชายุทธ

นายกเทศมนตรีตำบลดอนเจดีย์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดกาญจนบุรี

เป็นองค์ความรู้ที่ได้มาจากการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูล และหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างมากมายจากสถานที่จริง และมีหลักฐานประกอบการร้อยเรื่องที่สมบูรณ์แบบที่สุดเล่มหนึ่งของสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของชาติไทยในรูปแบบที่ไม่เคยมีใครทำเช่นนี้มาก่อน

การนำสถานที่จริงในปัจจุบันเข้าไปผูกกับเรื่องราวในประวัติศาสตร์ ประกอบกับตำนานของชาวบ้านในพื้นที่ ทำให้ผู้ที่อ่านหนังสือเล่มนี้ สามารถจินตนาการเหตุการณ์ในครั้งนั้นได้อย่างชัดเจนที่สุด

ในความเป็นคนไทยคนหนึ่ง ขอขอบคุณนายชุมพล คชายุทธ นายกเทศมนตรี ที่ทำให้พระปรีชาสามารถของพระองค์ท่านเป็นที่ประจักษ์แก่พวกเราได้อย่างเป็นรูปธรรมที่สุด

ดร. ชุมพล คชายุทธ

ฯพณฯ กร ทัพพะรังสี

อดีตรองนายกรัฐมนตรี

ธันวาคม ๒๕๖๒

คำนิยม

กระผมเป็นคนจังหวัดพิษณุโลกโดยกำเนิด มีความเคารพเทิดทูนและศรัทธาในองค์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชอย่างหาที่สุดมิได้ในประวัติศาสตร์ชาติสยามนั้น สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงเป็นมหาวีรกษัตริย์ที่คนไทยทั้งแผ่นดินพากันเทิดทูนและรำลึกถึงมหาวีรกรรมอันยิ่งใหญ่ของพระองค์ นั่นคือ “สงครามยุทธหัตถี” ที่พระองค์ได้รับชัยชนะฟันพระมหาอุปราชา (ผู้เป็นรัชทายาท) พระราชโอรสของพระเจ้าันนทบุเรง แห่งพม่าสิ้นพระชนม์บนคอช้าง เป็นเหตุสำคัญให้พระเจ้าันนทบุเรงมีความเครียดแค้นเป็นอย่างยิ่ง

ในชัยชนะครั้งนี้ เป็นผลให้กรุงศรีอยุธยาเป็นเอกราชและกล้าแกร่ง จนศัตรูไม่กล้ารุกรานแผ่นดิน อาณาประชาราษฎร์มีความสุข อุดมสมบูรณ์กันทั่วหน้า

มีผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์ไทย-พม่า ได้กล่าวไว้ว่า “สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ไม่ใช่กษัตริย์ธรรมดา คนไทยนึกถึงพระองค์ว่า ทรงเป็นวีรบุรุษกึ่งเทพ...ความรู้สึกของคนไทยต่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราชนั้น มีความศรัทธาทับซ้อนด้วย...”

รายละเอียดในหนังสือเล่มนี้นั้น กระผมได้ไปพบเห็นและดูด้วยตัวเองทั้งหมดแล้ว จากสถานที่จริงที่ได้กล่าวไว้นี้ เห็นว่ามีความสอดคล้องกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์มากมาย ประกอบกับตำนานเล่าขานของชาวบ้านสืบทอดกันมาในพื้นที่นี้ จึงต้องขอชมเชยในความสามารถและขอขอบคุณในความตั้งใจจริงของ นายชุมพล คชายุทธ อดีต ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านน้อย และอดีต นายกเทศมนตรีตำบลอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัด

กาญจนบุรี ที่ได้เห็นประโยชน์ของประวัติศาสตร์ชาติไทยในอดีต มาให้ได้
ศึกษาเรียนรู้ ในสถานที่สำคัญๆ ในอดีตแห่งนี้ว่า “สงครามยุทธหัตถี”
นั้น น่าจะเกิดขึ้น ณ ที่แห่งใด...ตำบลอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัด
กาญจนบุรี จึงเป็นสถานที่ที่สันนิษฐานไว้อีกแห่งหนึ่ง

ว่าที่ร้อยโท

นายความ

(สมชาย ลิมศิริลักษณ์)

สำนักงานกฎหมายและนายความ “ลิมศิริลักษณ์”

๒๓๔ ถนนดำรงพัฒนา ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิษณุโลก

โทร. ๐๘๑ - ๘๘๘๔๒๔๘

๒๕ เมษายน ๒๕๖๔

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
สรุปประวัติความเป็นมา	
จากใจผู้เขียนสรุปความเป็นมาประวัติเจดีย์ยุทธหัตถี	
และพระบรมราชานุสาวรีย์ บ้านดอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน	
จังหวัดกาญจนบุรี	
เจดีย์ยุทธหัตถีมามีอย่างไร	๑
สงครามยุทธหัตถี	๙
- หลักฐานอื่นๆ ที่นำมาประกอบ	๑๖
ประกาศกรมศิลปากร	๒๑
บทวิเคราะห์	๒๔
บทสวดบูชาพระนเรศวรมหาราช	๓๖
คาถาบูชาพระสุพรรณกัลยา	๓๗
คาถาบูชาพระเอกาทศรถ	๓๗
บทกลอนสอนใจให้รักชาติ	๓๘
ประวัติศาสตร์แก้ไขได้	๓๙
ความเป็นมาในการจัดสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์	๔๑
สมเด็จพระนเรศวรมหาราช	
- การก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์	๔๑
- ความเป็นมาในอดีต จนมาถึง "๔๐๐ ปี แห่งชัยชนะ"	๔๑
- ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรีผู้ริเริ่ม	๔๓
- วัตถุประสงค์ในการก่อสร้าง	๔๕
- ความเป็นมา "๔๐๐ ปี แห่งชัยชนะ"	๔๕
- การก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช	๔๖
- รายละเอียดพระบรมราชานุสาวรีย์	๔๗
- งบประมาณในการก่อสร้าง	๔๘
- ผู้บริจาคสมทบทุนในการก่อสร้าง	๔๘
บทสรุป	๕๐
พระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช	๕๑
บรรณานุกรม	๕๒
จัดทำ/รวบรวม/เรียบเรียง	๕๓
รายนามผู้บริจาคสร้างหนังสือ	๕๓

สรุปประวัติความเป็นมา

เจดีย์ยุทธหัตถีบ้านดอนเจดีย์

และพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

โดย

นายชุมพล คชายุทธ

อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านน้อย

อดีตนายกเทศมนตรีตำบลดอนเจดีย์

อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

จากใจผู้เขียนสรุปความเป็นมา
ประวัติเจดีย์ยุทธหัตถี และพระบรมราชานุสาวรีย์
สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
บ้านดอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

ข้าพเจ้านายชุมพล คชายุทธ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านน้อย และอดีตนายกเทศมนตรีตำบลดอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เป็นชาวดอนเจดีย์โดยกำเนิด มีความใกล้ชิดกับเจดีย์ยุทธหัตถี มาตั้งแต่เด็ก และได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของเจดีย์ยุทธหัตถ์ครั้งนี้อย่างชัดเจน ตั้งแต่เดิมพื้นที่บริเวณนี้จะเป็นที่รกร้างปกคลุมไปด้วยหนามเสมาเป็นที่อาศัยของพวก กูณานาชนิด สภาพพื้นดินโดยทั่วไปจะเป็นดินปนทราย ต่อมาประชาชนได้ ไปลากถางทำไร่ทำนา ได้ขุดพบเครื่องศาสตราวุธ เครื่องประดับช้าง ประดับ ม้า กรามช้าง กะโหลกช้าง กระดุกม้า กระดุกคน อยู่เป็นจำนวนมาก

วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๑๕ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุตา พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ได้เสด็จเปิดอาคาร "รวีเทวานันท์" ณ วัดเทวสังฆาราม (วัดเหนือ) พระอารามหลวง แล้วได้เสด็จมาทอดพระเนตรเจดีย์ยุทธหัตถีองค์นี้ ประชาชนได้นำเครื่องศาสตราวุธ เครื่องช่าง เครื่องม้า ยอดฉัตร ที่ขุดค้นพบมาถวาย สิ่งของที่นำมานี้เป็นส่วนหนึ่งที่ประชาชนยังคงเหลืออยู่แต่ก่อนหน้านั้นชาวบ้านยังไม่รู้คุณค่าของสิ่งสำคัญเหล่านี้ จึงได้นำไปแลกสิ่งของกับพ่อค้าที่มาค้าขายไปเป็นจำนวนมาก

วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๑๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุตา พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ได้เสด็จทอดพระเนตรวัดรัชดาภิเษก อ.บ่อพลอย แล้วได้เสด็จมาทอดพระเนตรเจดีย์ยุทธหัตถี และพระปรารักษ์สามองค์ที่อยู่ใกล้กับเจดีย์ยุทธหัตถีแห่งนี้ ถึงเวลาพลบค่ำจึงได้เสด็จกลับ

วันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๑๖ สมาคมชาวกาญจนบุรี ได้จัดพิธีทำบุญมหากุศล โดยนิมนต์พระเถร ๕๐๐ รูป มารับสังฆทานเนื่องในวันคล้ายวันยุทธหัตถี เพื่ออุทิศส่วนกุศลแด่ดวงวิญญาณเหล่าทหารหาญ ในการจัดงานครั้งนี้ทางสมาคมจัดสร้างเหรียญ และจัดพิมพ์หนังสือชื่อ "เจดีย์ยุทธหัตถีมีมาอย่างไร" เขียนโดย นเรศ นโรปกรณ์ และคณะ ท่านได้รวบรวมข้อสังเกต นานัปการเกี่ยวกับเจดีย์ยุทธหัตถีองค์นี้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับท่านผู้อ่านที่สนใจประวัติเจดีย์ยุทธหัตถีเป็นอย่างยิ่ง หนังสือเล่มนี้ได้พิมพ์ไว้เป็นเวลานาน และในปัจจุบันนี้จะหาอ่านได้ยากมาก ข้าพเจ้าเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์กับท่านที่สนใจได้ศึกษาเรียนรู้ จึงขออนุญาตนำหนังสือเล่มนี้มาสรุป จัดทำเพื่อเผยแพร่ให้ผู้ที่สนใจได้มีไว้อ่าน และศึกษาเรียนรู้ในสถานที่สำคัญแห่งนี้ต่อไป

ข้าพเจ้าได้ทำการศึกษาข้อมูล ข้อเสนอจากผู้มีความรู้ มีประสบการณ์ ที่ได้เขียนหนังสือ "เจดีย์ยุทธหัตถีมีมาอย่างไร" และอีกหลายๆ เล่ม ที่ได้กล่าว อ้างอิงถึงพงศาวดาร ฉบับต่างๆ ที่เกี่ยวกับสงครามยุทธหัตถีเห็นว่ามี ความ สอดคล้อง กับสภาพพื้นที่ ตำบลดอนเจดีย์ และพื้นที่ใกล้เคียง จึงได้ สันนิษฐาน และทำการวิเคราะห์ บทสรุปเพิ่มเติมในส่วนของสถานที่แห่งนี้ เพื่อให้ผู้อ่านได้มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น หากหนังสือเล่มนี้มีความผิดพลาด ประการใดก็ขอกราบอภัยไว้ ณ ที่นี้

ในโอกาสนี้ข้าพเจ้าได้นำประวัติความเป็นมาในการจัดสร้างพระบรม ราชาอนุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่ประชาชนชาวจังหวัดกาญจนบุรี ได้เรียกร้องให้ผู้มีอำนาจและบารมี มาทรงสร้างพระบรมรูปของพระองค์ เพื่อจะได้ทำให้เกิดขวัญกำลังใจ เกิดความอบอุ่น และจะได้กราบไหว้ สักการบูชาเป็นมิ่งขวัญเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมของชาวดอนเจดีย์และ ปวงชนชาวไทย

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้คงจะเป็นประโยชน์ให้กับทุกท่าน ที่สนใจประวัติการทำสงครามยุทธหัตถี ระหว่างสมเด็จพระนเรศวรมหาราช กับพระมหาอุปราชา ซึ่งเป็นการรบบนหลังช้างของพระมหาวิรภักขัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ของชาติไทย

นายชุมพล คชายุทธ

อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านน้อย

อดีตนายกเทศมนตรีตำบลดอนเจดีย์

๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖

โทร. ๐๘๙-๙๘๑-๕๘๓๖

เจดีย์ยุทธหัตถีมีมาอย่างไร

เจดีย์ยุทธหัตถีบ้านดอนเจดีย์ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เชื่อกันว่าเป็นเจดีย์ยุทธหัตถีที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงสร้างขึ้น หลังจากที่พระองค์ได้กระทำยุทธหัตถี มีชัยชนะต่อพระมหาอุปราชาแห่งเมืองพม่า

ในช่วงปลายรัชกาลที่ ๕ มีการค้นหาเจดีย์ยุทธหัตถี พระองค์ทรงมีรับสั่งให้สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ค้นหาเจดีย์ที่เมืองกาญจนบุรี โดยเฉพาะที่ตำบลตระพังตรุ อำเภอพนมทวน (เดิมตำบลดอนเจดีย์ขึ้นอยู่กับตำบลตระพังตรุ) ซึ่งเชื่อว่าที่พนมทวนนั้นเป็นเส้นทางเดินทัพของไทยและพม่า พร้อมทั้งชื่อสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่บันทึกในพงศาวดารฉบับต่างๆ ก็ล้วนมีอยู่ในอำเภอพนมทวนแทบทั้งสิ้น ตามคำบอกเล่าของผู้ใหญ่ฉ่าง คชายุทธ อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลดอนเจดีย์ ซึ่งท่านเป็นคุณพ่อของผมได้เล่าให้ฟังว่าพ่อของท่าน (ปู่ของผม) เคยเล่าเรื่องเจดีย์ยุทธหัตถีให้ฟัง เมื่อชาวบ้านรู้ข่าวทางราชการจะมีการค้นคว้าหาเจดีย์ยุทธหัตถีที่พนมทวน ต่างก็พากันตีใจมาก ที่จะมีผู้ใหญ่ของบ้านเมือง ลงมาในพื้นที่เพื่อค้นหาเจดีย์ยุทธหัตถี ซึ่งสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ได้สั่งการให้พระยากาญจนบุรี (นุช) ออกมาค้นหาเจดีย์ยุทธหัตถี เพราะที่ดอนเจดีย์แห่งนี้มีเจดีย์อยู่องค์หนึ่ง ซึ่งเดิมนั้นตั้งอยู่ในป่ากร้างปกคลุมไปด้วยหนามเสมาและต้นหนามเล็บเหยี่ยว พื้นที่ตั้งเป็นดินปนทราย เป็นที่อาศัยของงูนาชนิด ทำให้ชาวบ้านไม่กล้าที่จะเข้าไป แต่เมื่อชาวบ้านทราบข่าวพระยากาญจนบุรีจะมา จึงได้ไปช่วยกันถากถางจนโล่งเตียนแลดูสวยงาม

และได้ช่วยกันไปตัดใบตาลมาทำเป็นประรำพิธี (สมัยนั้นไม่มีต้นที่เหมือนปัจจุบัน) เพื่อต้อนรับท่านเจ้าเมืองเป็นอย่างดี หลังจากนั้นชาวบ้านได้แต่เฝ้ารอว่าเมื่อไรท่านเจ้าเมืองจะมา สุดท้ายชาวบ้าน ก็พบกับความผิดหวัง เมื่อทราบข่าวว่าท่านเจ้าเมืองได้ไปรายงานให้สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทราบว่าได้สืบค้นหาแล้วไม่พบเจดีย์ที่น่าจะเชื่อได้ว่าเป็นของพระมหา กษัตริย์สร้าง เห็นมีเพียงเจดีย์เล็กๆ ที่ชาวบ้านสร้างอยู่ที่ตามวัด แต่ที่จริงแล้วเจดีย์ยุทธหัตถ์ถึงคั่นอยู่ห่างจากวัดดอนเจดีย์ประมาณ ๑ กิโลเมตร จึงไม่ใช่เจดีย์ที่ชาวบ้านสร้างอยู่ตามวัดดังที่ท่านเจ้าเมืองรายงานอย่างแน่นอน หลังจากนั้นข่าวเจดีย์ยุทธหัตถีที่เมืองกาญจนบุรี ก็เงียบหายไป ลักษณะของเจดีย์เป็นทรงระฆังคว่ำส่วนยอดของเจดีย์ถูกชาวบ้านซุกทำลายเพื่อจะเอาของมีค่า ปัจจุบันมีความสูง ๕ เมตร เส้นผ่านศูนย์กลาง ๒.๕๐ เมตร สาเหตุที่สร้างขนาดเล็กกว่าเจดีย์ทั่วไป สันนิษฐานได้ว่าน่าจะอยู่ในช่วงเสร็จศึกสงครามใหม่ๆ ซึ่งไม่ใช่ในช่วงเวลาปกติเหมือนการสร้างเจดีย์โดยทั่วไป

ต้นรัชกาลที่ ๖ พระองค์มีรับสั่งให้กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ออกสำรวจค้นหา เจดีย์ยุทธหัตถี เมื่อกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงทราบว่าที่เมืองกาญจนบุรีไม่มีเจดีย์ยุทธหัตถี จึงมีรับสั่งให้เจ้าพระยาสุพรรณบุรี (อี่ วรรณสูต) ซึ่งต่อมาได้เป็นพระยาสุนทรบุรี ทำการออกสำรวจค้นหาที่จังหวัดสุพรรณบุรี ได้สักกระยะหนึ่ง ก็กลับมารายงานกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราชว่าพบเจดีย์ยุทธหัตถ์อยู่ที่ ตำบลบางงาม อำเภอศรีประจันต์ (ในเวลานั้น)

เหตุที่พบเจดีย์ยุทธหัตถี ด้วยหลวงประเสริฐอักษรนิติ ท่านเป็นคนชอบอ่านหนังสือ และได้ไปพบกับยายแก่คนหนึ่งกำลังเก็บหนังสือเก่าใส่กระชุงจะนำไปเผาไฟ ทำสมุดสำหรับลงรัก เมื่ออ่านดูก็พบว่าเป็นหนังสือที่เขียนเกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ชนช้าง กับพระมหาอุปราช

โดยได้กล่าวว่าทัพของพม่าตั้งอยู่ที่ตำบลตระพังตรุ แล้วมาชนช้างกับสมเด็จพระนเรศวรที่ตำบลหนองสาหร่าย และมีเจดีย์อยู่องค์หนึ่งพระยาสุพรรณบุรียสอบถามชาวบ้านว่าใครเป็นผู้สร้างชาวบ้านตอบว่าไม่รู้ว่ามีใครสร้างเพียงแต่คำบอกเล่า ของคนในละแวกนั้นเล่าสืบทอดกันมาว่า “พระนเรศวรฯ กับพระมหาอุปราชาชนช้างกันที่ตรงนั้น” เมื่อเจ้าพระยาสุพรรณฯ ทราบเช่นนั้นก็กลับมารายงานสมเด็จพระนเรศวรมหาราชฯ เพื่อทรงกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงมีพระปิติโสมนัสตรัสว่า พระเจดีย์ยุทธหัตถีเป็นอนุสาวรีย์เฉลิมพระเกียรติของเมืองไทยสำคัญอย่างยิ่งแห่งหนึ่ง ถึงอยู่ไกลไปลำบากก็จะเสด็จไปสักการบูชา จึงทรงพระอุตสาหะเสด็จไป สักการะ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ ต่อมาหนังสือเล่มนี้ได้ชื่อว่าพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐ เพื่อเป็นการให้เกียรติกับผู้ที่ค้นพบ

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ กำนันชูป บุญธนวนงค์ กำนันตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี เดิมเป็นคนตำบลทุ่งสมอซึ่งอยู่เขตติดต่อกับตำบลดอนเจดีย์ ที่มีพระเจดีย์องค์นี้ตั้งอยู่ เมื่อตอนท่านอยู่บ้านทุ่งสมอได้เคยมาเที่ยวบริเวณเจดีย์องค์นี้อยู่เป็นประจำ และคุณสนธิ ธนรักษ์ แห่งหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย ซึ่งบุคคลทั้ง ๒ นี้ เห็นว่าที่เจดีย์ที่พนมทวนมีหลักฐานหลายอย่างที่สอดคล้องกับพงศาวดารฉบับต่างๆ น่าเชื่อได้ว่าเป็นเจดีย์ยุทธหัตถีที่แท้จริง จึงได้มีสนทนากันระหว่าง ท่านเจ้าคุณพระศาสนโสภณ เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศราชวรวิหาร (สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก พระองค์ที่ ๑๙ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) ชาตีกาเนิดของพระองค์เป็นชาวจังหวัดกาญจนบุรี พระองค์ได้มาชมเจดีย์ยุทธหัตถี และต้นข่อย (เอกสารอ้างอิง หน้า ๔)

ต่อมามีนักประวัติศาสตร์และนักหนังสือพิมพ์อีกหลายท่านที่เห็นว่าเจดีย์ยุทธหัตถีที่พนมทวนน่าจะเป็นเจดีย์ยุทธหัตถีที่แท้จริง จึงได้เรียกร้อง

พอดีไปเจอรูป สมเด็จพระญาณฯ (ขณะนั้นทรงเป็นที่ พระสาสนโสภณ) และกำนันชูป บุญชนวงศ์ ได้ไปสำรวจสถานที่ ชมเจดีย์ยุทธหัตถีที่ถูกต้อง และ ต้นข่อย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔

ให้หน่วยงานราชการ มีการทบทวนชำระประวัติศาสตร์ อาทิ พลโทรวมศักดิ์ ไชยโกมินทร์ อดีตแม่ทัพภาคที่ ๓ คุณนเรศ นโรปกรณ์ แห่งหนังสือพิมพ์สยามรัฐ คุณปรีชา กุลปรีชา แห่งหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ คุณพิชัย สันตภิรมย์ อดีตนายกสมาคมฝึกการพูดแห่งประเทศไทย มหาเวก แห่งหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย นายแพทย์พยงค์ เวสสุบุตร อดีตผู้อำนวยการโรงพยาบาลพหลพลพยุหเสนา อาจารย์บุญปลูก ทัดตานนท์ อดีตอาจารย์ใหญ่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ พนมทวน (ปัจจุบันคือ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๔๕ จังหวัดกาญจนบุรี) คุณครูสมจิต มาลาพงษ์ อดีตครูใหญ่โรงเรียนบ้านหัววัง และอีกหลายท่านที่ผมไม่ได้เอ่ยนามต้องขอกราบ อภัยไว้ ณ ที่นี้

วันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๑๖ ทางสมาคมชาวกาญจนบุรี โดย พล.ต.ท. จำรัส มังคลารัตน์ นายกสมาคมชาวกาญจนบุรี ได้จัดทำพิธีบวงสรวงและทำบุญมหากุศลครั้งยิ่งใหญ่ โดยนิมนต์พระเณร ๕๐๐ รูป มารับสังฆทานเนื่องในวันคล้ายวัน “ยุทธหัตถี” เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ดวงวิญญาณของเหล่าทหารหาญได้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพโดยทั่วกัน หลังจากนั้นทุกวันแรม ๒ ค่ำเดือนยี่ ของทุกปี (นับตามจันทรคติ) ชาวบ้านดอนเจดีย์พร้อมด้วยข้าราชการพ่อค้าประชาชนทั่วไป ได้ทำบุญบวงสรวงเป็นประจำโดยตลอด

วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖ ได้มีการอภิปราย ในหัวข้อ “เจดีย์ยุทธหัตถีอยู่ที่ไหน” โดยถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงทั่วประเทศ โดยผู้อภิปรายประกอบด้วย อาจารย์ภาवास บุญนาคน รongราชเลขาธิการสำนักกราชเลขาธิการ อาจารย์จุลทัศน์ พยาฆรานนท์ อาจารย์สอนประวัติศาสตร์ที่โรงเรียนเพาะช่าง อาจารย์หวล สุมาลัย และคุณสนธิ ธนรักษ์ เป็นผู้ดำเนินรายการ หลังจากนั้นเจดีย์ยุทธหัตถีบ้านดอนเจดีย์ ก็เป็นที่รู้จักและสนใจของบุคคลทั่วทั้งประเทศ

ต่อมาได้มีประชาชนที่มีที่ดินอยู่ใกล้บริเวณเจดีย์ ได้มาบริจาคที่ดินถวายแด่สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก จำนวน ๖๘ ไร่ ๑๘ ตารางวา หลังจากนั้นสมเด็จพระสังฆราชฯ ได้ประทานที่ดินทั้งหมดให้ไว้กับสภาตำบลดอนเจดีย์เป็นผู้ดูแล ซึ่งทางสภาตำบลเห็นว่าพื้นที่นี้อยู่ในโบราณสถานจึงยกที่ดินทั้งหมดให้เป็นของกรมศิลปากรจนถึงปัจจุบัน

การพัฒนาพื้นที่เจดีย์ยุทธหัตถี

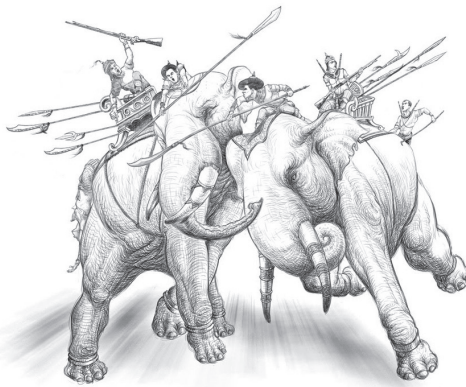
- หลวงพ่อทวีศักดิ์ ชุตินธโร อดีตเจ้าอาวาสวัดศรีนวลธรรมวิมล เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ได้เป็นผู้ริเริ่มมาพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์รอบองค์เจดีย์ และขุดคูน้ำโดยรอบพื้นที่ เพื่อนำดินมาถมในพื้นที่โบราณสถานเจดีย์ยุทธหัตถีจำนวนพื้นที่ ๖๘ ไร่ ๑๘ ตารางวา ซึ่งแต่เดิมพื้นที่เหล่านี้เป็นท้องทุ่งนา

หลวงพ่อก่านได้ซื้อที่ดินที่เป็นสระน้ำจำนวน ๗ ไร่ และของบประมาณสร้างประปาหมู่บ้านเพื่อให้ชาวบ้านดอนเจดีย์ได้ใช้น้ำประปากันอย่างทั่วถึงและยังได้นำน้ำประปามาใช้ในพื้นที่โบราณสถานเจดีย์ยุทธหัตถี และพระบรมราชานุสาวรีย์พร้อมทั้งหางบประมาณนำไฟฟ้าเข้าในพื้นที่โบราณสถานเจดีย์ยุทธหัตถี

- ฯพณฯ กร ทักษะรังสี อดีตรองนายกรัฐมนตรี สร้างศาลาถวายพระพุทธรชินราช
- พลโทรวมศักดิ์ ไชยโกมินทร์ อดีตแม่ทัพภาคที่ ๓ ได้จัดทำแผนเพื่อการเดินทัพไทย-พม่า ในการทำสงครามยุทธหัตถีระหว่างสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับพระมหาอุปราชาในสมัยอยุธยาได้นำไปติดไว้ที่หน้าห้องนิทรรศการ (ดูแผนที่หน้าที ๘)

- พลโทรวมศักดิ์ ไชยโกมินทร์ ท่านได้ปรับปรุงภูมิทัศน์ ทำการปลูกต้นไม้ โดยรอบบริเวณโบราณสถานเจดีย์ยุทธหัตถี ทำให้พื้นที่มีความร่มรื่นยิ่งขึ้น เป็นที่พักผ่อนสำหรับคนทั่วไป
- สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจแห่งชาติ และสมาคมชาวกาญจนบุรี สร้างศาลาประดิษฐานตราสัญลักษณ์ในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐
- คุณชัตติยา คุณวรรณธนะวรรณ ไชยเอื้อ และคุณวิทย์ คุณพรทิพย์ กิตติโชติทรัพย์ สร้างห้อง หอระฆัง ๒ หลัง
- ได้รับงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี และหน่วยงานทางราชการจากจังหวัดได้มาพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ให้แลดูสวยงามมากยิ่งขึ้น
- พื้นที่ดังกล่าวอยู่ในการดูแล และรักษาของเทศบาลตำบลดอนเจดีย์

โบราณสถานเจดีย์ยุทธหัตถีมีพื้นที่ทั้งสิ้น ๖๘ ไร่ ๑๘ ตารางวา

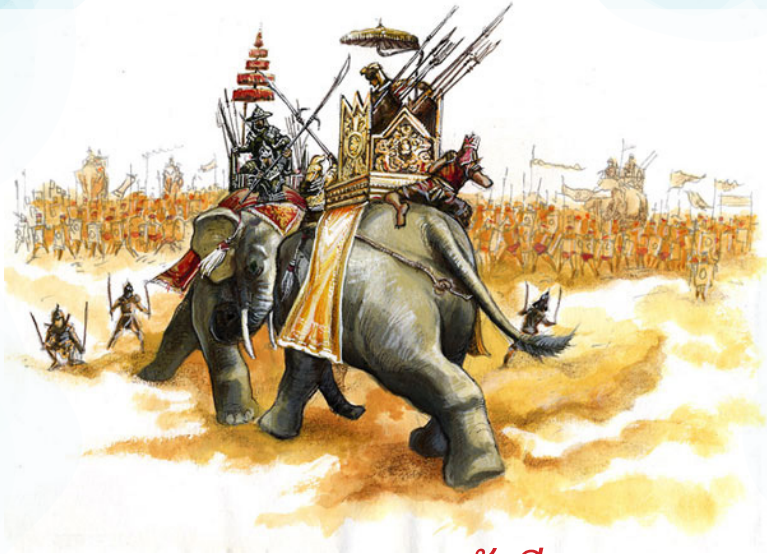

พระบรมราชานุสาวรีย์ มีพื้นที่ทั้งสิ้น ๒๐ ไร่ ๓ งาน

ระยะทางจากตระพังตรุ อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี ถึง หนองสาหร่าย จ.สุพรรณบุรี ยาว ๒,๔๔๗ เส้น หรือ ๙๗ กิโลเมตร (สมัยก่อนวัดความยาวเป็นเส้น)

สงครามยุทธหัตถี

ในปี พ.ศ. ๒๑๓๕ พระเจ้านันทบุเรงได้โปรดให้พระมหาอุปราชานำกองทัพมีทหาร ๒๔๐,๐๐๐ คน มาตีกรุงศรีอยุธยาหมายจะชนะศึกครั้งนี้ให้ได้ กองทัพพม่าได้ยกเข้ามาทางด้านเจดีย์สามองค์ ผ่านเขาชนไก่ ผ่านเมืองกาญจนบุรีเก่า (ท่าเสา) ผ่านทุ่งลาดหญ้า ผ่านปากแพรก ผ่านหนองขาวข้ามลำน้ำทวน เมื่อมาถึงพนมทวน ได้เกิดลม "เวรัมภา" หรือพายุหมุนเป็นกงจักรพัดเอามหาเศวตฉัตรของพระมหาอุปราชาคู่กลาง พระองค์จึงได้พักทัพอยู่ที่นั่น (บริเวณต้นข่อย) โดยอาศัยน้ำจากลำน้ำทวน (ลำน้ำจระเข้สามพัน) ในการใช้อุปโภคบริโภคของเหล่าทหาร และช้าง ม้า ที่มากับกองทัพ

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงทราบข่าวพม่ายกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยาเข้ามาทางด้านเจดีย์สามองค์ พระองค์จึงได้ยกกองทัพมีทหาร ๑๐๐,๐๐๐ คน ออกจากกรุงศรีอยุธยา ในวันขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือนยี่ ผ่านป่าโมก ผ่านสุพรรณบุรี ผ่านอุทุมพรและข้ามลำน้ำจระเข้สามพัน ถึงตำบลตระพังตรุ และพักทัพที่หนองสาหร่าย คือ หนองทรายในปัจจุบัน (เสียงจะเพี้ยนไปตาม

กาลเวลา) บริเวณสระพลายงาม ใช้เวลาเดินทัพ ๖ วัน ตำบลตระพังตรุและตำบลหนองสาหร่ายมีอาณาเขตติดต่อกัน (ดูหลักฐานอ้างอิง แผนที่ ก หน้า ๑๒ และข้อ ๓ (๓.๑ - ๓.๓ หน้า ๑๗ ประกอบ)

เข้าตุ๋นวันแรม ๒ ค่ำ เดือนยี่ ปีมะโรง สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงรับสั่งให้เจ้าพระยาศรีไสณรงค์ นำทหารออกลาดตระเวน และได้ไปปะทะกับทหารพม่าที่ท้ายโคกเผาข้าวสันนิษฐานว่าโคกเผาข้าว คือปลักเขว้าในปัจจุบัน (เสียงจะเพี้ยนไปตามกาลเวลา) พื้นที่ท้ายโคกเผาข้าวจะอยู่บริเวณบ้านหนองขุยในปัจจุบันหรือหนองคุย (ในสมัยนั้นเสียงจะเพี้ยนฯ) ซึ่งเป็นสถานที่ที่ทหารของเจ้าพระยาศรีไสณรงค์มาลาดตระเวนพุกพุดคุ้ยกันจนเกิดปะทะกับทหารพม่าตรงบริเวณนี้ (ดูแผนที่ ก หน้า ๑๒ ประกอบ)

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชพระองค์ได้ยินเสียงปืน จึงตรัสให้มื่นทิพเสนาเอาม้าเร็วออกไปตรวจดูก็รู้ว่าทหารของเจ้าพระยาศรีไสณรงค์ที่ออกไปเกิดตะลุมบอนกับข้าศึก จากนั้นเจ้าพระยาศรีไสณรงค์ได้กลับมากราบทูลว่า กองทัพพม่ายกมาครั้งนี้ "ไหลมาราวกับน้ำป่า เห็นจะต้านทานไม่ไหวสุดที่จะต้านทานได้" เมื่อพระองค์ทรงทราบเช่นนั้น ด้วยพระปรีชาอันกล้าหาญจึงมีรับสั่งให้จัดเตรียมกองทัพเข้าโจมตีกองทัพพม่าทันที

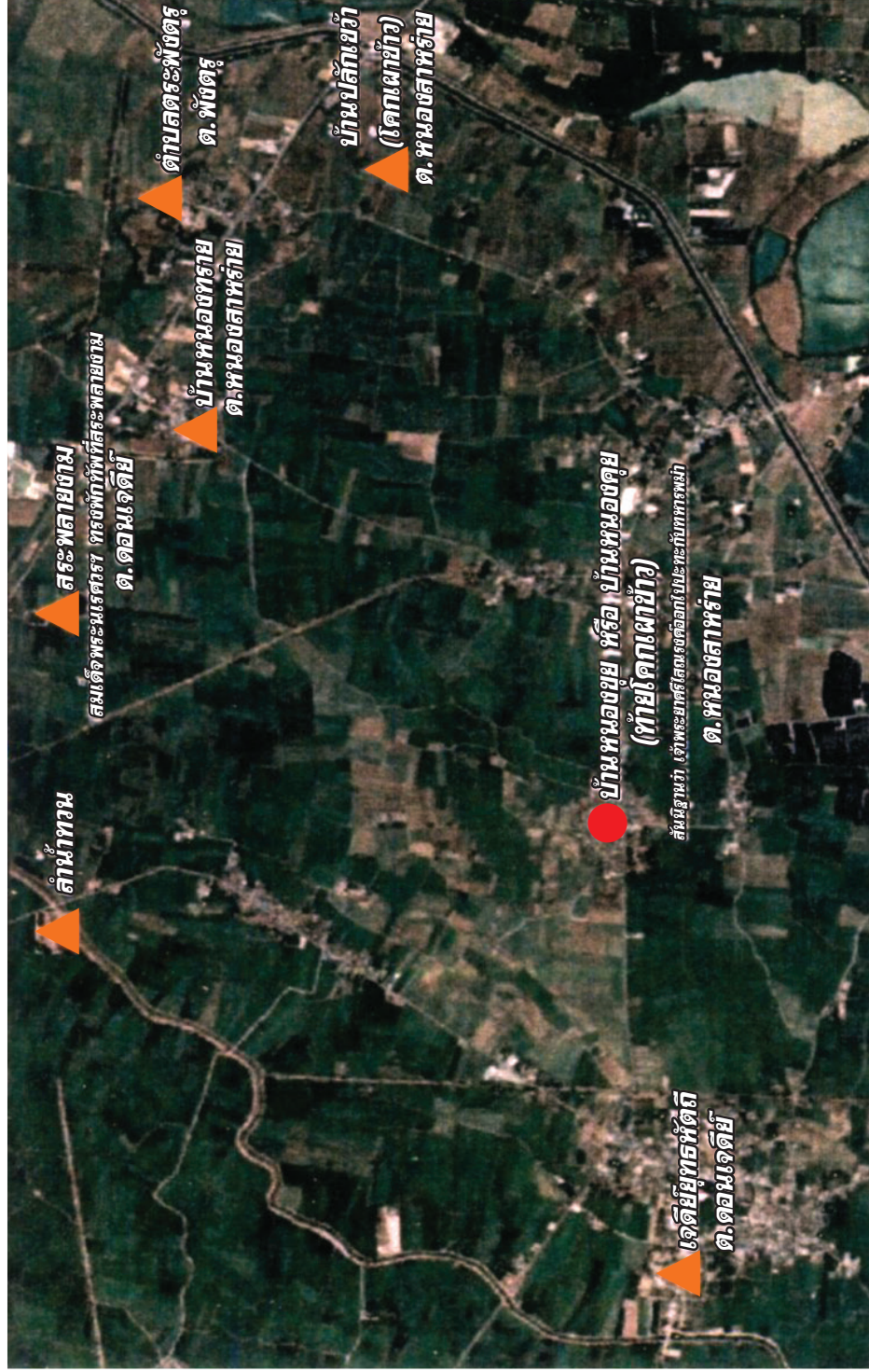
สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงช้างชื่อ เจ้าพระยาไชยานุภาพ สมเด็จพระเอกาทศรถทรงช้างชื่อเจ้าพระยาปราบไตรจักร "ทหารก็ให้สนั่นบันลือศัพท์ แตรสังข์ เสียงประโคมฆ้องกลองชนะศึก สะเทือนประหนึ่งแผ่นดินจะไหว" พระองค์จึงได้กรีธาทัพเข้าตีกองทัพพม่า ช้างทรงของ ๒ พระองค์เป็นช้างตกมัน เมื่อได้กลิ่นน้ำมันคชสารของข้าศึกก็ได้วิ่งไปโดยสุดกำลัง เหล่าทหารไทยวิ่งไล่ตามไปไม่ทัน ช้างทรงของพระองค์จึงวิ่งเข้าไปในกองทัพของพม่า ทำให้เกิดธูมาการก็ตกลงมิตเป็นหมอกมัวไปทั่ว

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ไม่สามารถทอดพระเนตรเห็นพระมหาอุปราชา พระองค์จึงได้ประกาศแก่เทพดาทั้งปวงว่า "ให้บังเกิดมาในประยูรมหาเศวตฉัตร จะให้บำรุงพระพุทธศาสนาไฉนจึงมิช่วยให้สว่างแลเห็นข้าศึกเล่า" เมื่อพระองค์ตรัสจบท้องฟ้าก็สว่าง ทำให้ทอดพระเนตรเห็นข้าศึก เมื่อพระองค์เลื้อยไปทางทิศขวาของพระหัตถ์ ก็เห็นช้างเศวตฉัตรข้างหนึ่ง ยืนอยู่ ณ ฉายาข่อย มีเครื่องสูงและทหารหน้าช้างมาก ก็เข้าพระทัยถนัดว่า ช้างของพระมหาอุปราชาเป็นแน่แท้ พระเจ้าอยู่หัวทั้งสองก็ขับพระคชสารตรงเข้าไปและตรัสด้วยพระสุรเสียงอันดังว่า "พระเจ้าพี่เราจะยืนอยู่ในร่มไม้เล่าเชิญออกมาทำยุทธหัตถีด้วยกันให้เป็นเกียรติยศไว้ในแผ่นดินเถิด ภายหน้าไปไม่มีกษัตริย์ที่จะได้ทำยุทธหัตถีแล้ว" เมื่อพระมหาอุปราชาทรงได้ฟังดังนั้นก็ละอายพระทัย มีขัตติยราชมานะก็บายพระคชสารออกมาจับ

เจ้าพระยาไชยานุภาพเป็นช้างที่ตกมันได้วิ่งมาในระยะทางที่ไกล ทำให้พละกำลังนั้นถดถอย และได้ต่อสู้กับเจ้าพลายพัทธกอข้างของพระมหาอุปราชาถูกเจ้าพลายพัทธกอที่ตัวใหญ่กว่าใช้ง้าวตีให้เท้าหน้าลอยขึ้น ทำให้เสียหลักจึงถูกพระมหาอุปราชาฟันด้วยของ้าวสมเด็จพระนเรศวรฯ ทรงหลบทัน จึงถูกพระมาลาชาติ เจ้าพระยาไชยานุภาพได้ถอยร่นไปจนเท้าหลังไปยันกับตอพุทรา ทำให้มีกำลังจึงจัดเจ้าพลายพัทธกอให้เท้าหน้าลอยขึ้น เป็นโอกาสที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ใช้ของ้าวฟันพระมหาอุปราชาสิ้นพระชนม์บนคอช้าง ส่วนสมเด็จพระเอกทศรถได้ฆ่าเจ้าเมืองจาปะโรเสียชีวิต และกองทัพไทยได้มาทันพอดี จึงได้ไล่ฆ่าทหารพม่าไปถึงเมืองกาญจนบุรีเก่า (ท่าเสา) ฆ่าทหารพม่าตายไป ๒๐,๐๐๐ เศษ จับช้างใหญ่สูง ๖ ศอก ได้ ๓๐๐ เชือก ช้างพลายพังได้ ๕๐๐ เชือก ม้าอีก ๒,๐๐๐ เศษ และจับเจ้าเมืองมะลวนได้ พร้อมทั้งให้ไปแจ้งข่าวกับเจ้าเมืองหงสาวดีได้ทรงทราบ

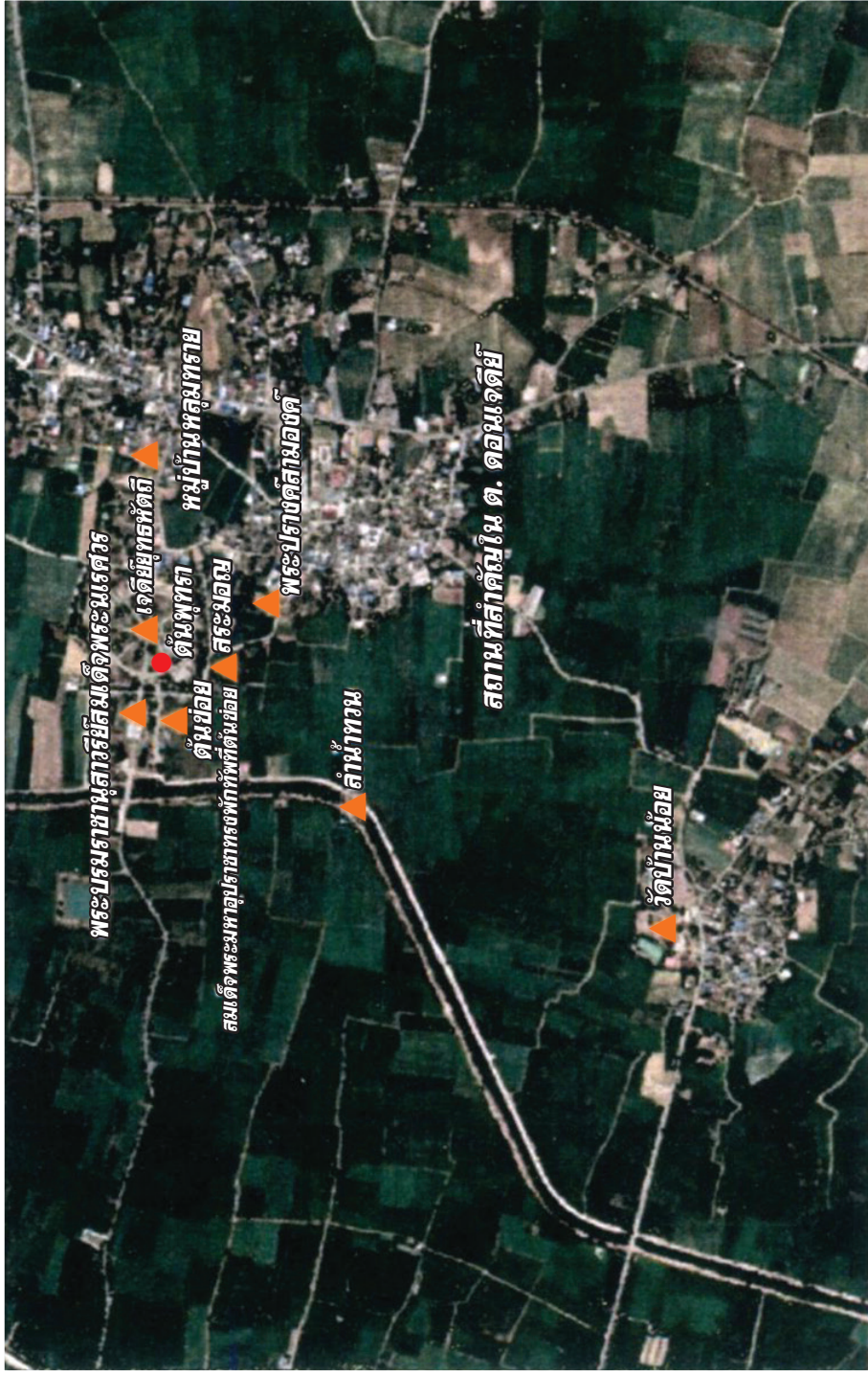

แผนที่ ก ●

พื้นที่ปะทะระหว่างเจ้าพระยาศรีสงครามกับกับทหารพม่า

▲ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

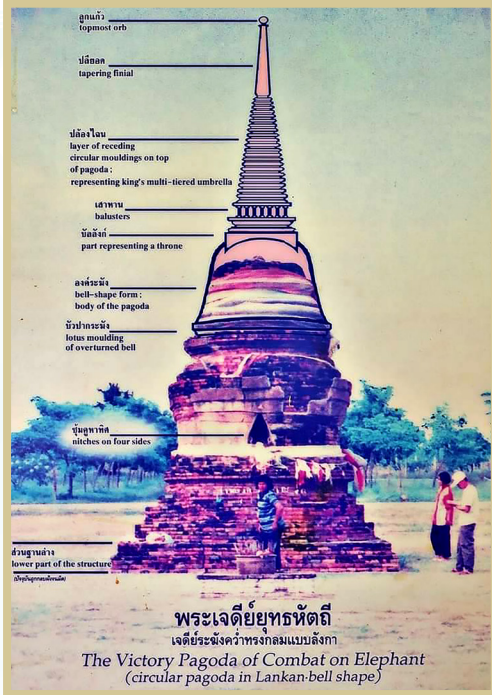

แผนที่ ข

● พื้นที่ทรงกระทำยุทธหัตถีระหว่างสมเด็จพระนเรศวรมหาราช กับพระมหาอุปราชา

▲ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

เจดีย์ยุทธหัตถี

บ้านดอนเจดีย์

อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี

ภาพโดย

น. ณ ปากน้ำ

(อ.ประยูร อุลุชาฎะ)

ศิลปินแห่งชาติ

สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม)

เจดีย์วัดวรเชษฐาราม

เป็นเจดีย์ที่สร้างในสมัยอยุธยา

ตอนกลาง ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับ

เจดีย์ยุทธหัตถีบ้านดอนเจดีย์

อำเภอพนมทวน

จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพถ่ายเจดีย์ยุทธหัตถี
บ้านดอนเจดีย์
ตำบลดอนเจดีย์
อำเภอพนมทวน
จังหวัดกาญจนบุรี
(ถ่ายเมื่อปี ๒๕๑๔)

ภาพเจดีย์ยุทธหัตถี
หลังจากที่ได้บูรณะแล้ว
(ปัจจุบัน)

จะเห็นได้ว่าจากเจดีย์ยุทธหัตถีบ้านดอนเจดีย์ ไปถึงเมืองกาญจนบุรีเก่า (ท่าเสา) มีระยะทางที่ห่างกันประมาณ ๓๐ กิโลเมตร ซึ่งเป็นระยะทางที่ห่างกันไม่มากนักซึ่งสอดคล้องกับพงศาวดารที่กล่าวไว้ว่าทหารไทยได้ไล่ฆ่าฟันทหารพม่า จนเวลาพลบค่ำถึงเมืองกาญจนบุรีเก่า

หลังจากที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงกระทำยุทธหัตถีมีชัยชนะต่อพระมหาอุปราชาแล้ว พระองค์จึงได้ทรงสร้างเจดีย์ขึ้นโดยเกณฑ์ทหารมอญ (พม่า) เป็นแรงงานขุดสระ เพื่อนำดินมาปั้นเป็นอิฐสำหรับใช้ในการก่อสร้างเจดีย์ซึ่งสระลูกนี้จึงได้ชื่อว่า "สระมอญ" สำหรับช่างก่อสร้างสันนิษฐานว่าเป็นช่างฝีมือคนไทย สังเกตได้จากลักษณะของเจดีย์ที่คล้ายกับเจดีย์วัดวรเชษฐารามหรือวัดอื่นๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สระลูกนี้อยู่ห่างจากองค์เจดีย์ ๑๙๐ เมตร (ดูแผนที่ ข หน้า ๑๓ หน้า ๑๔ และหน้า ๒๓ ประกอบ)

หลักฐานอื่นๆ ที่นำมาประกอบ

๑. เส้นทางการเดินทางทัพของพม่า-ไทย ทัพของพม่าจะเข้ามาทางด้านเจดีย์สามองค์ ผ่านเขาชนไก่ ผ่านเมืองกาญจนบุรีเก่า (ท่าเสา) ผ่านทุ่งลาดหญ้า ผ่านปากแพรก ผ่านหนองขาว ผ่านพนมทวน (บ้านทวน) ผ่านอุ้มทอง ผ่านสุพรรณบุรี ผ่านป่าโมก เข้าอยุธยาเจดีย์องค์นี้ตั้งอยู่ในเส้นทางเดินทางเดินทางทัพคือที่พนมทวน

๒. เจดีย์ยุทธหัตถ์องค์นี้ ตั้งอยู่ใกล้กับลำน้ำทวน ซึ่งเป็นลำน้ำที่อยู่ในเส้นทางเดินทางทัพ กองทัพมี คน ช้าง ม้า เป็นจำนวนมาก จำเป็นต้องอาศัยเสบียงอาหาร น้ำดื่ม น้ำใช้ จึงเป็นไปได้ที่เส้นทางเดินทางทัพจะเดินไปตามลำน้ำทวนที่ไหลผ่าน อ.พนมทวน แล้วลงสู่ลำน้ำจะระเซ้สามพัน อ.อุ้มทอง จ.สุพรรณบุรี ซึ่งตรงกับเส้นทางเดินทางทัพดังกล่าว และตรงตามพระราช

พงศาวดารที่กล่าวไว้ว่า "ลำน้ำทวนสายน้ำยุทธศาสตร์ใกล้สนามยุทธ" เจดีย์ยุทธหัตถ์ตั้งอยู่ใกล้กับลำน้ำทวน โดยมีระยะห่างกัน ๔๑๗ เมตร

๓. ในพงศาวดารทุกฉบับกล่าวว่า กองทัพสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงพักทัพที่หนองสาหร่าย ซึ่งสันนิษฐานว่าพักบริเวณสระพลายงาม ในปัจจุบัน ดังมีหลักฐาน ประกอบ คือ

- ๓.๑ ที่หนองสาหร่ายมีสระน้ำ ชื่อว่า สระพลายงาม ซึ่งตรงกับลักษณะของเจ้าพระยาไชยานุภาพ ข้างทรงของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่มีความสง่างามได้มาดื่มน้ำที่สระแห่งนี้เป็นเวลาานาน
- ๓.๒ ที่สระพลายงามอยู่ห่างจากลำน้ำทวนเพียง ๑ กิโลเมตร กองทัพจึงได้อาศัยน้ำ ในการอุปโภค บริโภค ของทหาร และช้าง ม้า
- ๓.๓ ที่สระพลายงามอยู่ห่างจากที่พักทัพของพระมหาอุปราชาเพียง ๕.๕ กิโลเมตร ถ้าห่างไกลกันมากเจ้าพระยาไชยานุภาพ และทหารก็จะวิงหมดแรงก่อนที่จะได้ต่อสู้กับทหารพม่า

๓.๔ ในพงศาวดารได้กล่าวไว้ว่า สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงให้เจ้าพระยาศรีไสณรงค์ออกลาดตระเวน และไปปะทะกับทหารพม่าที่ท้ายโคกเผาข้าวคือปลักเขว่าในปัจจุบัน ท้ายโคกเผาข้าว คือ บริเวณบ้านหนองขุย ซึ่งอยู่ระหว่างกึ่งกลางที่กองทัพทั้งสองตั้งอยู่ จึงทำให้สมเด็จพระนเรศวรทรงได้ยินเสียงปืน (ดูแผนที่ ก หน้า ๑๒ และหน้า ๒๒ ประกอบ)

๔. เมื่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ทรงทราบว่ากองทัพพม่าที่ยกมาครั้งนี้มีมาก พระองค์มิได้เกรงกลัว จึงได้กรีธาทัพเข้าตีกองทัพของพม่าเจ้าพระยาไชยานุภาพ ซึ่งเป็นข้างทรงของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เป็นข้างตกมันได้กลืนน้ำมันคชสารของข้าศึกก็วิ่งเข้าไปในกองทัพของพม่าตลปะปนกันเป็นอลหม่านพลพม่ารามัญก็โถมยิงธนูหน้าไม้ปืนไฟ ระดมเอา

พระคชสารสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งสองพระองค์ และธูมาการก็ตลบมิดเป็นหมอกมัว แสดงว่าที่ทรงกระทำยุทธหัตถีพื้นที่ที่จะต้องเป็นดินปนทรายจึงมีฝุ่นคลุ้งไปทั่ว จากพงศาวดารที่ได้กล่าวมานี้ ทำให้สอดคล้องกับพื้นที่บริเวณเจดีย์ยุทธหัตถีแห่งนี้ เนื่องจากพื้นที่รอบองค์พระเจดีย์ เป็นที่ดอนและดินปนทราย ซึ่งหลักฐานที่ประจักษ์ชัด คือ หมู่บ้านที่อยู่ติดกับองค์พระเจดีย์ชื่อว่า "หมู่บ้านหลุมทราย" เพราะแต่เดิมพื้นที่แห่งนี้มีทรายเป็นจำนวนมาก (ดูแผนที่ ข หน้า ๑๓ ประกอบ)

๕. ตอพุทราสันนิษฐานว่าเป็นตอพุทราที่เจ้าพระยาไชยานุภาพใช้เท้าหลังยัน เพื่อให้มีกำลังสามารถที่จะใช้งัดเจ้าพลายพัทธกอนเท้าหน้านั้นลอยขึ้น ทำให้สมเด็จพระนเรศวรมหาราชฟันพระมหาอุปราชาสิ้นพระชนม์ ตอพุทรานี้ปัจจุบันอยู่ระหว่างต้นช่อยกับองค์เจดีย์ห่างจากต้นช่อย ๑๑๕ เมตร สาเหตุที่พระองค์ไม่ทรงสร้างเจดีย์ไว้ที่ตอพุทราเนื่องจากบริเวณตอพุทราเป็นที่ลุ่มในแต่ละปีเมื่อมีน้ำป่าไหลหลากจะท่วมบริเวณนั้น พระองค์จึงได้ย้ายไปสร้างเจดีย์บริเวณบนที่ดอน ในทุกๆ ปีน้ำป่าจะท่วมไม่ถึงซึ่งอยู่ห่างจากตอพุทรา ๙๕ เมตร (ดูแผนที่ ข หน้า ๑๓ และหน้า ๒๓ ประกอบ)

๖. ในพระราชพงศาวดาร ฉบับวันวลิต ได้กล่าวไว้ว่าการทำยุทธหัตถีระหว่างสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับพระมหาอุปราช ได้กระทำใกล้กับวัดร้างแห่งหนึ่ง ซึ่งจะตรงกับสภาพพื้นที่เจดีย์ยุทธหัตถีบ้านดอนเจดีย์แห่งนี้ ยังมีวัดร้างอยู่ทางทิศใต้ของเจดีย์ ซึ่งอยู่ห่างกันประมาณ ๑.๕ กิโลเมตร ปัจจุบันคือวัดบ้านน้อย และยังมีเจดีย์ พระพุทธรูปและโบสถ์เก่าแก่ให้เห็นอยู่จนถึงทุกวันนี้ (ดูแผนที่ ข หน้า ๑๓ และหน้า ๑๙ ประกอบ)

๗. ในพื้นที่บริเวณเจดีย์ยุทธหัตถีและบริเวณใกล้เคียง ชาวบ้านพบกระดูกช้าง กระดูกม้า กรามช้าง กะโหลกช้าง และกระดูกคนอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถานที่แห่งนี้จะต้องเป็นที่กระทำสงครามครั้งยิ่งใหญ่

หากไม่เช่นนั้นแล้วคงจะไม่มีมากมายถึงขนาดนี้ (เอกสารหน้า ๑๙ และ ห้องนิทรรศการ ณ พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช)

↑
รื่องรอยการหัก

๘. ชาวบ้านดอนเจดีย์ ได้พบเครื่องศาสตราวุธ เครื่องช่าง เครื่องม้า ซึ่งประกอบด้วย หอก ดาบ ยอดฉัตร โกลนม้า ขอสับข้าง โซ่ล่ามข้าง แป้นครุฑจับนาค แป้นครุฑขี้ผึ้งจับนาค (เอกสารหน้า ๑๙ และ ห้องนิทรรศการ ณ พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช)

๙. ชาวบ้านดอนเจดีย์ส่วนใหญ่ใช้นามสกุล คชายุทธ มาลาพงษ์ดอนเจดีย์ และพักข้าง (คำว่า “พักข้าง” น่าจะมาจากคำว่า "พักข้าง" ซึ่งสอดคล้องตามประวัติศาสตร์ที่พระมหาอุปราชาทรงพักข้างที่บริเวณใต้ต้นข่อย) จะเห็นได้ว่านามสกุลเหล่านี้มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์เจดีย์ และการตั้งนามสกุลได้ตั้งในสมัยรัชกาลที่ ๖ ซึ่งเป็นช่วงที่มีการค้นหาเจดีย์ยุทธหัตถี

๑๐. ชื่อตำบลตระพังตรุที่ระบุในพงศาวดารเป็นสถานที่ที่มีอยู่ในอำเภอพนมทวนจริง เดิมนี้อำเภอพนมทวน เป็นอำเภอที่มีขนาดใหญ่ ประกอบด้วย ๓ อำเภอ คือ อำเภอพนมทวน อำเภอเลาขวัญ และอำเภอห้วยกระเจา ขึ้นอยู่กับแขวงเมืองสุพรรณบุรี หลังจากที่มีการย้ายเมืองกาญจนบุรีเก่า (ท่าเสา) มาตั้งอยู่ที่ปากแพรก ในรัชกาลที่ ๓ ก็ได้มีการโอนเอาอำเภอพนมทวน มาขึ้นอยู่กับจังหวัดกาญจนบุรี ส่วนตำบลตระพังตรุนั้นเป็นพื้นที่ที่มีอยู่ในอำเภอพนมทวน ต่อมาได้มีการเรียกชื่อตำบลตระพังตรุให้สั้นลงเป็นตำบล "ตระพัง" ส่วนคำว่า ตะพังเป็นนามสกุลของคนตำบลตระพัง

๑๑. เจดีย์ยุทธหัตถีปัจจุบันกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๓ หน้า ๓ ตอนพิเศษ ๓ ง ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙ ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ (เอกสารอ้างอิง หน้า ๒๑)

๑๒. พื้นที่โดยรอบองค์เจดีย์ในรัศมี ๑ กิโลเมตร ไม่มีร่องรอยหรือหลักฐานใดๆ ที่เชื่อว่าบริเวณนี้เป็นวัดร้างมาก่อน และชุมชนบ้านดอนเจดีย์เป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีมาแต่ดั้งเดิมมีขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ไม่มีร่องรอยการอพยพของชนกลุ่มใดๆ

๑๓. สมเด็จพระยาปรมาทิวชิต ชีโนรส ได้ทรงนิพนธ์ ในหนังสือลิลิตตะเลงพ่ายว่าการสร้างเจดีย์ได้สร้างที่ตระพังตรุ ดังคำนิพนธ์ที่กล่าวไว้ว่า

ราชาเขตอิน	โองการ
รังสฤษฏ์พระสถูปสถาน	ที่มล้าง
ขุนเข็ญครุ่ร่าบาญ	สวมศพ ไว้แซ
หนตระพังตรุสร้าง	สืบหล้าแหล่งเฉลิม

(ลิลิตตะเลงพ่าย)

ประกาศกรมศิลปากร

เรื่อง ขึ้นทะเบียนและกำหนดเขตที่ดินโบราณสถาน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ อธิบดีกรมศิลปากรจึงประกาศขึ้นทะเบียนและกำหนดเขตที่ดินโบราณสถาน ๔ แห่ง ดังนี้

๑. โบราณสถานวัดบุคคโล ถนนเจริญนคร เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร พื้นที่โบราณสถาน ประมาณ ๒ ไร่ ๑ งาน ๔๓ ตารางวา

๒. โบราณสถานเจดีย์ยุทธหัตถี ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พื้นที่โบราณสถานประมาณ ๖๘ ไร่ ๑๘ ตารางวา

๓. โบราณสถานบ่อน้ำโบราณบ้านหัวซา หมู่ที่ ๕ บ้านหัวซา ตำบลหัวหว่า อำเภอสรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี พื้นที่โบราณสถานประมาณ ๑ ไร่ ๒ งาน ๒๗ ตารางวา

๔. โบราณสถานสำนักงานขายประจำประเทศไทย ภาคใต้ตอนบน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๗๘/๑ ถนนระนอง อำเภอเมือง-ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต พื้นที่โบราณสถานประมาณ ๒ ไร่ ๗๘ ตารางวา

รายละเอียดตั้งปรากฏตามแผนผังแนบท้ายประกาศนี้

จึงขอประกาศเพื่อทราบทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

สมคิด โชติกวณิชย์

อธิบดีกรมศิลปากร

สถานที่พักทัพของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และพระมหาอุปราชา

สระพลายงาม สันนิษฐานว่าเป็นสถานที่พักทัพของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ณ บริเวณหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ใกล้กับถนนทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๓๔๖ (กำแพงแสน-พนมทวน) ระหว่างหลักกิโลเมตร ที่ ๑๐๖-๑๐๗ แยกเข้าไป ๑๒๐ เมตร (กองทัพทั้งสองตั้งอยู่ห่างกัน ๕.๕ กม.)

ต้นไม้ใหญ่ๆ ในเมืองไทยก็มีต้นไม้ใหญ่นั้น แต่ต้นไม้เล็กๆ เจดีย์องค์เดียวโตกเด็ก ซึ่งมีขนาดโคนต้นใหญ่โตมาก (ภาพซ้าย) ขณะนี้เหลือแขนงเล็กแขนงน้อย ซึ่งเจ้าของนาต้องคอยโค่นลงทุกปี (ภาพขวา) พวกเราก็ดูมา เพราะอาจเป็นต้นไม้ที่ให้ร่มเงาพระมหาอุปราชาที่อนขาดคอช้างก็ได้

สระมอญ สันนิษฐานว่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้มาพระมหาอุปราชา และทหารไทยได้ไล่ฆ่าทหารพม่าไปจนถึงเมืองกาญจนบุรีเก่า และได้เกณฑ์ทหารมอญ (พม่า) มาขุดสระเพื่อนำดินมาปั้นอิฐใช้ในการก่อสร้างเจดีย์ยุทธหัตถี

ตอพุทรา สันนิษฐานว่า เจ้าพระยาไชยานุภาพ ข้างทรงของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ถูกเจ้าพลายพัตถก ข้างของพระมหาอุปราชา ดันถอยร่นไปจนเท้าหลังไปยันกับตอพุทราทำให้มีกำลังยันเจ้าพลายพัตถก ให้เสียหลัก สมเด็จพระนเรศวรมหาราชจึงได้ฟันพระมหาอุปราชาสิ้นพระชนม์บนคอช้าง

บทวิเคราะห์

สงครามยุทธหัตถีระหว่างสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับพระมหาอุปราชา ณ บ้านดอนเจดีย์ หมู่ที่ ๒ ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๑๓๕ ในสงครามครั้งนี้สิ่งที่ควรพิจารณา มีอยู่ ๓ เรื่องด้วยกัน คือ

๑. เรื่องระยะทาง

๒. เรื่องระยะเวลา

๓. เรื่องสถานที่

ทั้ง ๓ เรื่องนี้ ในสงครามครั้งนี้จะมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันอยู่ตลอดเวลา ดังนี้

๑. ในปี พ.ศ. ๒๑๓๓ สมเด็จพระมหาธรรมราชาทรงเป็นพระมหากษัตริย์ครองกรุงศรีอยุธยาองค์ที่๑๘ และทรงเป็นพระราชบิดาของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้ทรงเสด็จสวรรคตลง พระเจ้านันทบุเรงกษัตริย์แห่งเมืองพม่า เห็นว่ากรุงศรีอยุธยา กำลังมีการผลัดเปลี่ยนแผ่นดินใหม่ จึงเข้าพระทัยว่าภายในคงจะเกิดจลาจลกรุงศรีอยุธยา คงจะอ่อนแอ ถ้ายกทัพไปรบคงจะได้รับชัยชนะโดยง่าย จึงตรัสให้พระมหาอุปราชาพระราชโอรส ยกทัพไปตีกรุงศรีอยุธยา พระมหาอุปราชาทรงกราบทูลว่าตอนนี้ไพร่พลยังไม่พร้อมจะทำนายดวงชะตาแล้วเห็นว่ากำลังมีเคราะห์หนัก จึงขอให้เลื่อนไปก่อน ทำให้พระเจ้านันทบุเรงทรงกริ้วพระทัยมาก แล้วตรัสประชดว่าถ้ากลัวก็อย่าไปเลย ให้เอาผ้าถุงสตรีมานุ่งเสียเถิด พระมหาอุปราชาได้ทรงได้ฟังดังนั้น ก็ละอายพระทัยและไม่กล้าขัดรับสั่งพระราชบิดา จึงจำใจต้องยกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยา ด้วยกำลังพล ๒๔๐,๐๐๐ คน ออกจากเมือง หงสาวดีเข้ามาทาง

ด่านเจดีย์ ๓ องค์ ผ่านเขาชนไก่ ผ่านเมืองกาญจนบุรีเก่า ผ่านทุ่งลาดหญ้า ผ่านปากแพรก ผ่านหนองขาว เมื่อมาถึงพนมทวนในเวลา บ่าย ๓ โมง ได้เกิดลม เวิร์มภา (พายุหมุน) พัดถูกฉัตรของพระมหาอุปราชาทักลง พระองค์ จึงให้โทรพยากรณ์ ว่าเหตุการณ์นี้ถ้าเกิดในเที่ยงร้ายนัก แต่นี้เกิดบ่ายแล้ว เป็นศุภนิมิตที่ดี พระองค์จะมีชัยชนะได้พระนครศรีอยุธยา จากนั้นพระองค์ จึงได้พักทัพอยู่ที่ต้นข่อย ณ พื้นที่บริเวณนั้น

๒. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช เมื่อพระองค์ทรงทราบข่าวว่าพม่ายก ทัพมาทางด้านเจดีย์ ๓ องค์ พระองค์จึงได้เคลื่อนทัพออกจากกรุงศรีอยุธยา ในวันขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือนยี่ ปีมะโรง ด้วยกำลังพล ๑๐๐,๐๐๐ คน มาพักทัพที่ ป่าโมกหลังจากนั้น ตามพงศาวดารเกือบทุกฉบับกล่าวแต่เพียงว่าสมเด็จพระ นเรศวรมหาราช ทรงมาพักทัพที่หนองสาหร่าย ซึ่งหนองสาหร่ายในที่นี้มีอยู่ ๒ แห่ง คือที่ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี และที่อำเภอ ศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จนถึงวันแรม ๒ ค่ำ จึงได้ทรงทำยุทธหัตถีกับพระมหา อุปราชา โดยใช้เวลาเดินทัพเพียง ๖ วัน ดังนั้นเราจะมาวิเคราะห์ดูว่าถ้าหาก ทัพสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เดินมาพักที่หนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จะเห็นวาระยะทาง เวลา และสถานที่ จะมีความสอดคล้อง เหมาะสม เชื่อม โยง กันตลอด ดังนี้

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช เสด็จออกจากกรุงศรีอยุธยา ในวันขึ้น ๑๑ ค่ำ โดยเสด็จทางพระชลมารค ถึง ป่าโมก ในเวลาบ่าย ๒ โมง และ พักทัพที่ป่าโมก ๑ คืน ในคืนนั้นเวลาตี ๔ พระองค์ได้ทรงพระสุบินนิมิตว่า น้ำนองท่วมมาแต่ทิศตะวันตก พระองค์เสด็จลุยน้ำพบจระเข้ใหญ่ตัวหนึ่งรี เข้ามาจะทำร้าย พระองค์ได้ต่อสู้และได้ประหารจระเข้ตัวนั้นตาย จึงตรัสให้ พระโหราธิบดีทูลทำนายว่า ศึกรั้งนี้ใหญ่หลวงนัก จะได้รับพุ่งถึงตัวต่อตัว แต่พระองค์จะมีชัยชนะ เมื่อได้ฟังดังนั้นพระองค์ก็ตีพระทัยเป็นยิ่งนัก ระยะ

ทางที่เดินจากอยุธยาถึงป่าโมก ประมาณ ๑๘ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง ๑ วัน

วันรุ่งขึ้น ๑๒ ค่ำ ออกจากป่าโมก โดยทางเท้า ถึง เมืองสุพรรณบุรี ระยะทางประมาณ ๗๔ กิโลเมตร และออกจากเมืองสุพรรณบุรี โดยทางเท้า ถึง หนองสาหร่าย อำเภอบางแพรว ระยะทางประมาณ ๗๒ กิโลเมตร รวมระยะทางเดินเท้าประมาณ ๑๔๖ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางเท้า ๕ วัน กองทัพเดินทางเท้าเฉลี่ย วันละ ๒๙ กิโลเมตร เมื่อมาเปรียบเทียบกับวันที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช มีชัยชนะต่อพระมหาอุปราชา ทหารไทยได้ไล่ล่าทหารพม่าไปจนถึงเมืองกาญจนบุรีเก่า ในเวลา ๑ วัน เป็นระยะทางประมาณ ๓๐ กิโลเมตร จะเห็นได้ว่าทั้ง ๒ เหตุการณ์นี้ เมื่อมาเปรียบเทียบกับเฉลี่ยระยะทางแล้วจะใกล้เคียงกันมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภายในเวลา ๑ วัน กองทัพจะเดินทางได้ประมาณ ๓๐ กิโลเมตร การเดินทางครั้งนี้ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ซึ่งมีพระทัยร้อนได้รับแรงเดินทาง ที่จะได้ทำสงครามกับพระมหาอุปราชาให้ไกลจากเมืองหลวงมากที่สุด เป็นการป้องกันเมืองอู่ทองและเมืองสุพรรณบุรี ที่เป็นเมืองอู่ข้าวอู่น้ำ ไม่ให้พม้ามายึดได้ เพื่อรวบรวมสะสมเสบียงอาหาร เพราะในช่วงเวลานั้นชาวพม่าได้เก็บเกี่ยวข้าวกันใกล้จะเสร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพระองค์นั้นเป็นกษัตริย์ยอดนักรบ ที่มีน้ำพระทัย กล้าหาญ เด็ดเดี่ยว ชัมแข็ง เด็ดขาดยิ่งนัก ถึงกับมีกิตติศัพท์เลื่องลือกันทั่วว่า เหล่าทหารเกรงกลัวพระองค์ท่านยิ่งกว่ากลัวความตาย พระองค์เดินทางถึง หนองสาหร่ายในวันแรม ๑ ค่ำ ใช้เวลาเดินทางทั้งสิ้น ๖ วัน วันรุ่งขึ้นแรม ๒ ค่ำ จึงได้ทำยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชาทันที จะเห็นว่าระยะทาง เวลา และสถานที่จะมีความสอดคล้อง เชื่อมโยง ใกล้เคียง กันมาก

๓. ยอดฉัตร ที่ชาวบ้านดอนเจดีย์เก็บได้ในบริเวณพื้นที่แห่งนี้ รูปร่างลักษณะเป็นทองหล่อ เป็นเครื่องสูงสำหรับพระมหากษัตริย์ มีความยาว

๑๕ นิ้ว ลักษณะของยอดฉัตรที่ได้มา ด้านล่างสุดจะสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนว่ามีร่องรอยของการหักให้เห็นอยู่ ยอดฉัตรนี้จึงเป็นหลักฐานชิ้นสำคัญที่บ่งบอกได้ว่าสงครามยุทธหัตถีเกิดขึ้น ณ บ้านดอนเจดีย์แห่งนี้ ดังพงศาวดารที่กล่าวไว้ว่า เมื่อพระมหาอุปราชาสเด็จพระเจ้าเอกทัศมาถึงตำบลตระพังตรุ อำเภอพนมทวน แขวงเมืองสุพรรณบุรี ได้เกิดลมแวมรุมภาหรือพายุหมุนพัดถุกฉัตรของพระองค์หักลง พระองค์จึงทรงพักทัพ ณ พื้นที่บริเวณนั้น ปัจจุบันยอดฉัตรได้เก็บรักษาไว้ที่ห้องนิทรรศการ (ภาพถ่ายหน้าที่ ๑๙)

๔. ต้นข่อย ที่เชื่อว่าพระมหาอุปราชาทรงพักทัพที่ได้ต้นข่อยต้นนี้ คือ

๔.๑ ต้นข่อยอยู่ห่างจากลำน้ำทวนเพียง ๔๑๗ เมตร จึงเชื่อได้ว่ากองทัพพม่ามีทหาร และช้าง ม้า เป็นจำนวนมากได้ใช้น้ำจากลำน้ำทวนนี้ในการอุปโภค บริโภค ทั้งคนและสัตว์

๔.๒ ต้นข่อยนี้เป็นต้นข่อยที่มีขนาดใหญ่มาก ดังภาพที่ได้ถ่ายไว้เมื่อครั้งสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณสังวร สกลมหาสังฆปริณายก (สมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๙ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) ถ่ายเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ปัจจุบันนี้ได้ถูกทำลายเนื่องจากอยู่ในที่ดินของชาวบ้าน จึงเป็นที่อาศัยของสัตว์มีพิษนานาชนิด เจ้าของที่ดิน เห็นว่าถ้าปล่อยไว้จะไม่ปลอดภัยอาจจะเกิดอันตรายขึ้นได้ จึงจำเป็นที่จะต้องทำลาย ปัจจุบันเหลือแต่เพียงต้นเล็กๆ ที่แตกออกมา

๔.๓ ต้นข่อย อยู่ใกล้กับตอพุทราเพียง ๑๑๕ เมตร จึงเป็นไปได้ที่เจ้าพระยาไชยานุภาพได้ต่อสู้กับพลายพทธกที่ต้นข่อย และสู้กำลังเจ้าพลายพทธกที่ตัวใหญ่กว่าไม่ได้ จึงถอยร่นไปจนเท้าหลังยันกับตอพุทรา ที่มีระยะห่างกันไม่มากนัก

๕. ตอพุทรา เชื่อว่าเจ้าพระยาไชยานุภาพข้างทรงของสมเด็จพระ

นเรศวรมหาราช เป็นช้างที่เล็กกว่าเจ้าพลายพัตถกอช้างทรงของพระมหาอุปราชาแห่งเมืองพม่า ถูกเจ้าพลายพัตถกอดันถอยร่นไปจนเท้าหลังไปชนกับตอพุทรา ทำให้มีกำลังจัดเจ้าพลายพัตถกให้เสียหลัก สมเด็จพระนเรศวรมหาราช จึงฟันพระมหาอุปราชาสิ้นพระชนม์บนคอช้าง และทรงให้สร้างเจดีย์เพื่อเป็นที่ระลึกแห่งชัยชนะไว้ ณ บริเวณนั้น แต่เนื่องจากบริเวณตอพุทราเป็นที่ลุ่ม พระองค์จึงทรงเห็นว่าถ้าหากสร้างไว้ที่บริเวณตอพุทรา เวลาไม่นานก็อาจจะพังทลายลงมาได้ ดังนั้นพระองค์จึงได้ย้ายไปสร้างบนที่ดอน ซึ่งห่างจากตอพุทราเพียง ๘๕ เมตร

๖. หนองสาหร่าย จังหวัดกาญจนบุรี เดิมขึ้นอยู่กับตำบลตระพังตรุ อำเภอพนมทวน แขวงเมืองสุพรรณบุรี ต่อมาพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓) ได้มีการย้ายเมืองกาญจนบุรีจากท่าเสา มาตั้งอยู่ที่ปากแพรกในปัจจุบัน จึงได้โอนอำเภอพนมทวน มาขึ้นอยู่กับจังหวัดกาญจนบุรี ภายหลังตำบลตระพังตรุได้มีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็นตำบลดอนเจดีย์ และในขณะนั้นหนองสาหร่ายก็มาขึ้นอยู่กับตำบลดอนเจดีย์ ต่อมาในปี.ศ. ๒๕๓๕ ตำบลดอนเจดีย์ได้มีการแบ่งเขตการปกครอง ออกเป็นตำบลหนองสาหร่ายและพื้นที่หนองสาหร่าย ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นที่พักทัพของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ก็มาขึ้นกับตำบลหนองสาหร่าย จนถึงปัจจุบัน

เหตุผลที่เชื่อว่าหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เป็นสถานที่พักทัพของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช มีดังนี้

๖.๑ พื้นที่บริเวณหนองสาหร่าย มีสระน้ำอยู่ลูกหนึ่งชื่อว่าสระพलयงาม ซึ่งตรงกับลักษณะของเจ้าพระยาไชยานุภาพช้างของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่มีความสง่างาม ได้มาดื่มน้ำที่สระแห่งนี้เป็นเวลานาน สระลูกนี้ จึงได้ชื่อว่าสระพलयงาม ตามลักษณะของช้าง สระพलयงามแห่งนี้อยู่ห่าง

จากลำน้ำทวนเพียง ๑ กิโลเมตร กองทัพมีทหารและ ช้าง ม้า เป็นจำนวนมาก จึงได้อาศัยน้ำจากลำน้ำทวนในการอุปโภคบริโภคในช่วงเวลาพักทัพ

๖.๒ กองทัพไทยและกองทัพพม่า ตั้งอยู่ห่างกันไม่มากนัก จึงทำให้สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงได้ยินเสียงปืนที่เจ้าพระยาศรีไสณรงค์ นำทหารออกไปลาดตระเวนและได้ไปปะทะกับทหารพม่า ที่ท้ายโคกเผาข้าว พื้นที่ปะทะกันน่าจะอยู่บริเวณบ้านหนองขุย เพราะอยู่กึ่งกลางระหว่างกองทัพทั้ง ๒ ฝ่ายตั้งอยู่

๖.๓ เจ้าพระยาไชยานุภาพเป็นช้างตกมัน เมื่อได้กลิ่นน้ำมันของช้างเข้าศึก จึงได้วิ่งเตลิดเข้าไปในกองทัพของพม่าและได้ชนช้างกับพลายพัทธกอนช้างของพระมหาอุปราชา ถ้าหากกองทัพทั้ง ๒ ฝ่ายตั้งอยู่ใกล้กันมาก ทั้งช้าง ม้าและทหารไทย ก็คงจะหมดแรงก่อนที่จะได้ต่อสู้กับทหารพม่า และเมื่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราชฟันพระมหาอุปราชาขาดคอช้าง ทหารไทยยังไล่ฆ่าทหารพม่าไปถึงเมืองกาญจนบุรีเก้าอีกประมาณ ๓๐ กิโลเมตร จึงเชื่อได้ว่ากองทัพทั้ง ๒ ฝ่ายคงจะตั้งทัพห่างกันไม่มากนัก

๗. ในพงศาวดารฉบับวันวลิต เขียนโดย เยเรเมียส ฟาน ฟลิต ตำแหน่งผู้จัดการสถานีการค้าฮอลันดาประจำกรุงศรีอยุธยา ได้เขียนเมื่อปี พ.ศ. ๒๑๘๓ ซึ่งช่วงระยะเวลาที่เขียนห่างจากสงครามยุทธหัตถีเพียง ๔๘ ปีเท่านั้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับที่เก่าแก่ที่สุด หลักฐานที่ได้มาจึงเป็นหลักฐานที่เชื่อถือได้ และมีความใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด ซึ่งในพงศาวดารฉบับนี้ได้กล่าวไว้ว่า การรบครั้งนี้รบกันใกล้กับวัดร้างแห่งหนึ่งชื่อว่า วัดเคร็ง หรือวัดกร่าง ปัจจุบันคือ วัดบ้านน้อย ที่สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนกลาง สันนิษฐานได้ว่า วัดบ้านน้อยแห่งนี้เป็นวัดที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงให้บูรณะหลังจากที่พระองค์ทรงได้รับชัยชนะต่อพระมหาอุปราชาแห่งเมืองพม่า เพื่อใช้ในการจัดทำพิธีล้างบาปสำหรับแม่ทัพ

นายกองพร้อมทั้งเหล่าทหารหาญและอุทิศส่วนกุศลให้กับเหล่าทหารหาญที่ได้สละเลือดเนื้อและเสียชีวิตในสนามรบแห่งนี้ สังเกตได้จากพระพุทธรูปและโอ่งน้ำมนต์ที่ตั้งไว้ในโบสถ์ร้าง และยังมีหลักฐานอื่นๆที่เป็นเครื่องยืนยันได้ว่าวัดร้างแห่งนี้สร้างในสมัยอยุธยาตอนกลาง คือ

๗.๑ พระพุทธรูปมีอยู่องค์หนึ่ง เดิมประดิษฐานอยู่ในโบสถ์ร้าง ปัจจุบันได้นำมาประดิษฐานไว้ภายในศาลาการเปรียญ ทำด้วยหินทรายแดง ลงรักปิดทอง อันเป็นศิลปะอยุธยาตอนกลาง แต่ก็ถูกพอกทับหมด ที่เห็นได้ตรงรอยกะเทาะหลุดล่อนลงมา มิฉะนั้นก็จะมองเห็นเป็นของใหม่ไปเสียทั้งหมด (ภาพถ่ายหน้าที่ ๑๙)

๗.๒ ใบเสมา จากรูปแบบที่แกะสลักจากหินทรายแดง เป็นรูปพญาครุฑและสอง ยวครุฑ ยืนอยู่บนกิ่งไม้ขอประมิลสลักลายสองเส้นควบแบบเรียบง่าย อันเป็นแบบที่เปลี่ยนแปลงมาจากอยุธยาตอนต้น ไม่มีลายก้นหอยหรือตัวกนก ที่ส่วนตีนเสมาซ้ายขวา ดังเช่นแบบแผนของอยุธยาตอนปลายกอร์ปกับรูปทรงองค์เว้าที่อ่อนช้อย และขนาดที่เล็กเพียง ๗๐ x ๓๗ x ๑๒ เซนติเมตร จึงน่าจะสันนิษฐานได้ว่าเป็นใบเสมาที่สร้างในสมัยอยุธยาตอนกลาง (จัดแสดงไว้ที่ห้องนิทรรศการ)

๘. เมื่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ฟันพระมหาอุปราชาคาดคอช้างทหารไทยได้มาทันพอดี จึงไล่ล่าทหารพม่าจนเวลาพลบค่ำไปถึงเมืองกาญจนบุรีเก่า ระยะทางประมาณ ๓๐ กิโลเมตร จึงเป็นไปได้เมื่อสมเด็จพระมหาอุปราชาสิ้นพระชนม์ทหารพม่าเสียชีวิต จึงได้หนีเพื่อที่จะเอาชีวิตรอดเพียงอย่างเดียว ซึ่งระยะทาง ๓๐ กิโลเมตร ในเวลา ๑ วัน จึงมีความเป็นไปได้อย่างมาก

๙. การสร้างเจดีย์ยุทธหัตถีที่มีขนาดเล็กกว่าเจดีย์ โดยทั่วไปตามที่พระ

มหากษัตริย์ทรงสร้าง เนื่องจากเวลานั้นเป็นช่วงเสร็จศึกสงครามใหม่ๆ ไม่ได้อยู่ในช่วงเวลาปกติเหมือนทั่วไปและแรงงานที่ใช้ก็เป็นแรงงานจากเชลยมอญ (พม่า) สังเกตได้จากสระที่อยู่ใกล้กับเจดีย์ได้ชื่อว่าสระมอญ แสดงว่าเมื่อเสร็จศึกสงครามทหารไทยได้เกณฑ์เชลยมอญหรือพม่า มาใช้เป็นแรงงานในการขุดขนดิน เพื่อนำมาปั้นอิฐสำหรับใช้ก่อสร้างเจดีย์ สำหรับช่างก่อสร้างสันนิษฐานได้ว่าเป็นช่างฝีมือคนไทย สังเกตได้จากลักษณะของเจดีย์องค์นี้ คล้ายกับเจดีย์ที่วัดวรเชษฐาราม ที่สร้างในสมัยอยุธยาตอนกลาง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และการที่เราจะตั้งชื่อสถานที่ใดที่หนึ่งนั้น คงจะต้องตั้งให้มีความหมายกับสถานที่นั้นๆ ดังเช่นการตั้งชื่อสระมอญ เป็นต้น

๑๐. ในการค้นหาเจดีย์ยุทธหัตถี ได้มีการเริ่มค้นหาในช่วงปลายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) พระองค์ทรงเชื่อว่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงสร้างเจดีย์ไว้ที่ตำบลตระพังตรุ อำเภอพนมทวน ดังพระนิพนธ์ของสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส พระราชโอรสพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ ๑) ที่ทรงพระนิพนธ์ในหนังสือลิลิตตะเลงพ่าย ไว้ในช่วงพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓) ดังนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) จึงได้มีรับสั่งให้สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ออกสำรวจค้นหาที่ตำบลตระพังตรุ อำเภอพนมทวน กรมพระยาดำรงฯ จึงได้มีรับสั่งให้พระยาภาณุจนบุรี (นุช) ผู้ว่าราชการจังหวัด ในสมัยนั้นออกสำรวจค้นหาเจดีย์ยุทธหัตถี ที่ตำบลตระพังตรุ ได้สักระยะหนึ่งจึงกลับทูลกับกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ว่าไม่พบเจดีย์ที่เชื่อได้ว่าเป็นเจดีย์ที่พระมหากษัตริย์ทรงสร้าง พบแต่เพียงเจดีย์เล็กๆ ที่ชาวบ้านท้องถิ่นสร้างกันอยู่ตามวัด

สาเหตุที่พระยาภาณุจนบุรี (นุช) ออกสำรวจค้นหาเจดีย์ยุทธหัตถีไม่พบสันนิษฐานได้ด้วยสาเหตุ ๒ ประการ คือ

๑๐.๑ พระยากาญจนบุรีออกค้นหาเฉพาะที่ตำบลตระพังตรุเพียงแห่งเดียว ไม่ไปค้นหาที่ตำบลดอนเจดีย์ ทั้งที่ตำบลดอนเจดีย์ได้มีการแบ่งเขตการปกครอง ออกมาจากตำบลตระพังตรุ ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (รัชกาลที่ ๓) หลังจากที่มีการย้ายเมืองกาญจนบุรีจากท่าเสา มาอยู่ที่ปากแพรกในปัจจุบัน ทำให้การค้นหาเจดีย์ยุทธหัตถีที่ตำบลตระพังตรุเพียงแห่งเดียว จึงไม่พบเจดีย์ยุทธหัตถี

๑๐.๒ พระยากาญจนบุรี ไม่กล้าที่จะทูลความจริงว่ายังมีเจดีย์อีกองค์หนึ่งอยู่ที่ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน เป็นเจดีย์ที่ตั้งอยู่กลางป่า ทั้งที่ขณะออกทำการสำรวจค้นหาเจดีย์ยุทธหัตถีอยู่นั้น ชาวบ้านดอนเจดีย์เมื่อรู้ข่าวก็ดีใจ จึงได้มีการเตรียมต้อนรับผู้ว่าราชการจังหวัด โดยได้ไปช่วยกันตัดใบตาล เพื่อมาจัดทำประรำพิธี แต่ผู้ว่าราชการจังหวัดกลัวว่าถ้าหากทูลความจริงแล้ว ตนเองจะต้องเหน็ดเหนื่อยกับการต้อนรับผู้หลักผู้ใหญ่ของบ้านเมือง จึงได้ตอบปฏิเสธไปว่าไม่มีเจดีย์ยุทธหัตถี อยู่ที่ตำบลตระพังตรุ อำเภอพนมทวน หลังจากนั้นเจดีย์ยุทธหัตถี ที่อำเภอพนมทวน จึงไม่มีผู้ใดที่จะให้สนใจถูกลบทิ้งไว้ให้อยู่รกร้างกลางป่าตลอดเรื่อยมา

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖) พระองค์ได้มีรับสั่งให้กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ออกทำการสำรวจค้นหาเจดีย์ยุทธหัตถีอีกครั้งหนึ่ง เมื่อกรมพระยาดำรงฯ เห็นว่าได้ไปสำรวจค้นหาที่จังหวัดกาญจนบุรีแล้ว ไม่พบเจดีย์ยุทธหัตถี พระองค์จึงมีรับสั่งให้เจ้าพระยาสุพรรณบุรีเมื่อครั้งนั้น (อัครราชทูต) ออกทำการสำรวจที่จังหวัดสุพรรณบุรี ได้สักระยะหนึ่งก็กลับมาทูลกรมพระยาดำรงฯ ว่าพบเจดีย์ยุทธหัตถีแล้วอยู่ที่ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ (ในเวลานั้น) ต่อมากรมพระยาดำรงฯ จึงกราบทูลสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖) ว่าได้พบเจดีย์ยุทธหัตถีแล้ว อยู่ที่ตำบลบางงาม อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี และ

พระองค์จึงมีรับสั่งให้กรมพระยาดำรงฯ ฉายพระรูปเจดีย์และจัดทำแผนที่การเดินทาง ตั้งแต่ตำบลตระพังตรุ อำเภอพนมทวนถึงหนองสาหร่าย จังหวัดสุพรรณบุรี กรมพระยาดำรงฯ จึงมีรับสั่งให้พระทวีปประชาชน ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นผู้ดำเนินการฉายพระรูปและจัดทำแผนที่ โดยให้วัดระยะทาง จากตำบลตระพังตรุถึงหนองสาหร่าย วัดได้ ๒,๔๔๗ เส้นหรือเท่ากับ ๙๗ กิโลเมตร ในปี พ.ศ. ๒๔๕๖ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖) พระองค์จึงได้เสด็จไปสักการะพร้อมกองเสื่อป่าหลวง

๑๑. ในพื้นที่บริเวณเจดีย์ยุทธหัตถีบ้านดอนเจดีย์และพื้นที่ใกล้เคียง ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ได้พบ กระดุกข้าง กระดุกม้า กรามข้าง กะโหลกข้าง โซ่ล่ามข้าง และกระดุกคน พร้อมเครื่องศาสตราวุธ เครื่องข้าง เครื่องม้า หอก ดาบ ยอดฉัตร อยู่เป็นจำนวนมาก แสดงว่าพื้นที่บริเวณนี้ต้องเป็นสถานที่ทำสงครามครั้งยิ่งใหญ่ หากไม่เช่นนั้นแล้ว คงจะไม่ปรากฏหลักฐานมากมายถึงเพียงนี้ และถ้าหากเราจะดูย้อนหลังไปแล้ว ก็ไม่ปรากฏว่ามีสงครามครั้งใด ที่เกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณแถบนี้เลย นอกจากสงครามยุทธหัตถีระหว่างสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับพระมหาอุปราชาแห่งเมืองพม่า เท่านั้น

๑๒. นามสกุลของคนในตำบลดอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ส่วนใหญ่จะใช้นามสกุล คชายุทธ มาลาพงษ์ ดอนเจดีย์ และพักข้าง (มาจากคำว่าพักข้าง) นามสกุลเหล่านี้จะมีความหมายที่เกี่ยวข้องกับสงครามยุทธหัตถีทั้งสิ้น และการตั้งนามสกุลก็ตั้งในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖) เป็นช่วงเวลาที่มีการค้นหาเจดีย์ยุทธหัตถี อยู่พอดี

๑๓. เดิมเนินเจดีย์ยุทธหัตถิ์องค์นี้ ตั้งอยู่กลางป่าล้อมรอบด้วยหนามเสมา มีลักษณะคล้ายกับเจดีย์สมัยอยุธยาตอนกลาง และไม่ปรากฏร่องรอย

หรือหลักฐานใดๆ ทั้งสิ้น ที่บ่งบอกว่าเจดีย์องค์นี้ตั้งอยู่ในวัดร้าง จึงเชื่อได้ว่าเจดีย์องค์นี้ไม่ใช่เจดีย์ที่ชาวบ้านสร้างอยู่ในวัด ตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรีทูลรายงานอย่างแน่อน อีกทั้งเจดีย์องค์นี้ได้สร้างอยู่ใกล้กับตอพุทรา สันนิษฐานว่าที่พระองค์ไม่สร้างเจดีย์ที่ตอพุทรา เพราะเนื่องจากบริเวณพื้นที่ตอพุทราเป็นที่ลุ่มในแต่ละปี เมื่อเกิดน้ำป่าไหลหลากน้ำจะท่วมบริเวณนี้ พระองค์เห็นว่าถ้าหากสร้างบริเวณตอพุทรานี้เจดีย์อาจจะพังทลายลงมาได้ จึงได้ย้ายไปสร้างในบริเวณพื้นที่สูง จึงทำให้ในทุกๆ ปี น้ำป่าจะท่วมไม่ถึงบริเวณองค์เจดีย์ แต่ในปัจจุบันเจดีย์องค์นี้มีลักษณะเอียงไปทางทิศเหนือ ถ้าหากพระองค์ทรงสร้างเจดีย์ไว้ที่ตอพุทราแล้ว ปัจจุบันก็คงจะพังทลายลงมาอย่างแน่อน (เอกสารภาพถ่ายหน้าที่ ๑๕ รูปปัจจุบัน)

๑๔. จากการที่กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียน พื้นที่แห่งนี้เป็นโบราณสถานเจดีย์ยุทธหัตถี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพื้นที่บริเวณนี้จะต้องมีการทำสงครามกันของพระมหากษัตริย์ ที่ได้มีการรบรบหลังช้าง ถ้าเรามาดูย้อนหลังก็ไม่ปรากฏว่ามีพระมหากษัตริย์พระองค์ใด ที่มากระทำยุทธหัตถีในพื้นที่บริเวณแถบนี้ นอกจากสงครามระหว่างสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับสมเด็จพระมหาอุปราชาแห่งเมืองพม่า เท่านั้น

จากการสันนิษฐานและวิเคราะห์ในสงครามยุทธหัตถี จะเห็นได้ว่าหลักฐานและเหตุการณ์ต่างๆ ที่ได้กล่าวมานี้ เกิดขึ้นในพื้นที่เจดีย์ยุทธหัตถี หมู่ที่ ๒ ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี แทบทั้งสิ้น จึงเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าสงครามยุทธหัตถีระหว่างสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับพระมหาอุปราชา น่าจะเกิดขึ้น ณ สถานที่แห่งนี้แน่นอน

ในสงครามยุทธหัตถีครั้งนี้เป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ทั้งสองฝ่าย เสียทั้งทหาร และช้าง ม้า เป็นจำนวนมาก อีกทั้งต้องสูญเสียบุคคลสำคัญ อันเป็นที่รักยิ่งของคนในชาติ พม่าได้สูญเสียพระมหากษัตริย์จากการกระทำยุทธหัตถีถูกสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ฟันด้วยพระแสงของ้าว ถูกพระอังกษา (ป้า) ขวา เสียชีวิตบนคอช้าง สำหรับประเทศไทยเรานั้น ต้องสูญเสียพระพี่นางสุพรรณภักยาที่พระองค์ต้องตกเป็นองค์ประกัน แทนสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่ต้องกลับมาสู่ชาติกู่แผ่นดิน เพื่อมิให้ ไทยต้องตกเป็นเมืองขึ้นของพม่า ครั้งเมื่อพระเจ้าันนทบุเรง ทรงทราบ ข่าวว่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ฆ่าพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นพระราชโอรสสิ้นพระชนม์ พระองค์ทรงเสียพระทัยเป็นอย่างมากจึงได้ฆ่าพระพี่นางสุพรรณภักยา สิ้นพระชนม์ที่เมืองหงสาวดีประเทศพม่า

แผ่นดินไทยผืนนี้ บรรพบุรุษของเราได้แลกมาด้วยเลือดเนื้อและชีวิต เพื่อปกป้องผืนแผ่นดินไทยให้เป็นเอกราชมาตราบนานเท่าทุกวันนี้

วันแรม ๒ ค่ำ เดือนยี่ ของทุกปี (นับตามจันทรคติ) ซึ่งตรงกับวันชนะศึก ชาวบ้านตำบลดอนเจดีย์ อำเภอพนมทวนพร้อมด้วยข้าราชการ พ่อค้าประชาชน ทั่วไปได้ร่วมกันทำพิธีบวงสรวงและทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และทหารหาญ ที่ได้สละเลือดเนื้อและชีวิต เพื่อปกป้องผืนแผ่นดินไทยให้เป็นเอกราชมาเป็นเวลาช้านาน จึงขอเชิญชวนทุกท่านได้ร่วมงานทำบุญในวันดังกล่าว

บทสวดบูชาพระนเรศวรมหาราช

(จุดธูป ๙ ดอก ตั้งนะโม ๓ จบ)

อิติ จิตตัง เอहि เทวะตาหิ จะมหาเตโช
 นระปุชิตโต โสระโส ปัจจะยา ทิปปะติ
 นระเรโส จะมหาราชา เมตตา จะกะโรติ
 มหาลาภัง จะหาโสตถิ ภาวันตุเมฯ

พระคาถาบูชาพระสุพรรณกัลยา

(จุดธูป ๙ ดอก ตั้งนะโม ๓ จบ)

เอहिภูโต มหาภูโต สมะมะนุสโส
สะเทวะโก กะโรหิ เทวะทิ
ตานังอาคัจเฉยะ อาคัจฉาหิ
เอหิวิญญานะ สุพรรณกัลลสะยา
เทวะทิตา อาคัจเฉยะ อาคัจฉาหิ มานิมามา

คาถาบูชาพระเอกาทศรถ

(จุดธูป ๙ ดอก ตั้งนะโม ๓ จบ)

โยหิ เสฏโฐ ราชา สิริปัญญานะมาสะโย
นะริสสะระมะหารัญญโณ กะนิฐุ โฐวะอะติปิโย
อะยุชฌิยา ธิโป โหติ เอกาทะสะระโฐติ
นะมะโก กะตัง ปุญญะพะลัง มัยหัง
ปุญญะภาคา ภาวันตุ เม ระตะนัตตะยา
นุภาเวนะ สัพเพ เม นัสสันตุ ปัทวา

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช แต่ลูกหลาน เพลน ไทย

อันอังคารสังขาร	ของกูนี้
บัดนี้ผ่านสี่ร้อยกว่าปี	หามีไม่
ถึงกายกุต้าวกู	จะจากไป
วิญญานไซร์ยังอยู่	คู่แผ่นดิน
ก็แผ่นดินผืนนี้	หรือมิใช่
ที่กูสู้กูไว้	ให้ลูกหลาน
บัดนี้หลาน เพลนอยู่	สุขมานาน
ถึงปราศปรมาณูณยังอยู่	คู่พวกมึง
กู ... สู้กูแผ่นดินไว้	ให้อิสระ
นำคนไทยสู้ชัยชนะ	มีรูสิ้น
ถึงตัวตาย (ไป) รักษาไว้	ซึ่งแผ่นดิน
ปณิธานนี้มีเลื่อน	ถึงสิ้นปรมาณ
แผ่นดินผืนนี้มี	ความศักดิ์สิทธิ์
แม้มันผู้ใดคิดมุ่งร้าย	ต้องตายสิ้น
เหตุเพราะกูผู้กอบกู้	กูแผ่นดิน
ยังดูแลตราบสิ้น	ชั่วกาลนาน
กรุงศรีฯ เคยคลุกคลี	ด้วยสี่เลือด
แผ่นดินเดือด	เลือดโลมไหล
แต่ไทยต้องคงนาม	ความเป็นไทย
ถึงไม่มีใคร วิญญานกู	จะสู้เอง

ประวัติศาสตร์แก้ไขได้

ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบันจะทราบได้ก็จากบันทึก ทราบจากหลักฐานที่มนุษย์ได้สร้างหรือทิ้งร่องรอยไว้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต่อมาอาจจะเลอะเลือนสูญหายหรือชำรุดไปตามกาลเวลา หรือเกิดจากการพัฒนาของมนุษย์ที่ไม่เข้าใจ ไม่เห็นคุณค่าประโยชน์ของสิ่งที่เป็นประวัติศาสตร์ หรือจะด้วยเหตุใดๆ ก็ตาม จึงทำให้ทุกวันนี้มีข้อขัดแย้งและความคิดเห็นที่แตกทางประวัติศาสตร์ที่ไม่ตรงกัน การที่จะทำให้ประวัติศาสตร์เกิดสังขรณ์จึงจำเป็นต้องศึกษาหาข้อมูลให้่องแท้ ต้องละซึ่งอคติลดทิฐิ ยอมรับในเหตุผลที่ดีกว่า และช่วยกันแก้ไขเพื่อให้ประวัติศาสตร์บังเกิดความถูกต้องต่อไป จำต้องรีบทำรีบดูแลแก้ไขเสียแต่บัดนี้ ถ้าปล่อยให้ไปนานวันมากขึ้นเท่าไรก็ยิ่งจะทำให้เกิดการโต้แย้งสับสนมากขึ้นเท่านั้น ดังมีความในพระราชดำรัสของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชที่ทรงพระราชทานภาพ ซึ่งพระองค์ทรงได้รับการยกย่องว่าเป็นพระบิดาแห่งประวัติศาสตร์ไทย ได้ทรงแสดงเปิดกว้างความเป็นธรรมของการเป็นปราชญ์ไว้ในพระนิพนธ์คำนำพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา ซึ่งทรงไว้เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๕๗ ความว่า

“ข้าพเจ้าได้ระวังที่จะบอกไว้ในคำอธิบายทุกๆ แห่งว่า ความตรงไหน ข้าพเจ้าได้พบจากหนังสือเรื่องไหน และตรงไหนเป็นความสันนิษฐานของข้าพเจ้าเอง...ที่ข้าพเจ้าทำคำอธิบายไว้เป็นส่วนหนึ่งต่างหากอย่างนี้ เพื่อประสงค์จะปรึกษาผู้ศึกษาพงศาวดารด้วยกัน แห่งใดใครจะเห็นชอบด้วย

หรือแห่งใดใครจะคัดค้าน ด้วยมีหลักฐานซึ่งข้าพเจ้ายังไม่ทราบก็ดี หรือมีความเห็นซึ่งดีกว่าความคิดของข้าพเจ้าก็ดี ถ้าได้ความรู้ ความเห็นของผู้ศึกษาพงศาวดารหลายๆ คนด้วยกันมาประกอบ คงจะได้เรื่องราวที่เป็นหลักฐานใกล้เคียงต่อความเป็นจริงยิ่งขึ้น...”

และจากที่พระองค์กล่าวไว้ในพระนิพนธ์คํานำพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๗๕

“ด้วยคำอธิบายที่ได้เรียบเรียงไว้ในหนังสือ กล่าวตามที่ได้พบในหนังสืออื่นบ้าง กล่าวโดยสันนิษฐานของข้าพเจ้าเองบ้าง ข้าพเจ้าเป็นแต่ผู้ศึกษาพงศาวดารคนหนึ่งจะรู้เรื่องถ้วนถี่รอบคอบหรือถูกต้องไปหมดไม่ได้ ผู้ศึกษาพงศาวดารมีมากด้วยกัน แห่งใดใครจะเห็นชอบด้วย หรือแห่งใดใครจะคัดค้านด้วยมีหลักฐานซึ่งข้าพเจ้ายังไม่ทราบก็ดี หรือมีความเห็นของผู้ศึกษาพงศาวดารหลายๆ คนมาประกอบ คงจะได้เรื่องราวที่เป็นหลักฐานใกล้เคียงต่อความเป็นจริงยิ่งขึ้น เมื่อสำเร็จประโยชน์อย่างนั้นแล้ว ก็สามารถที่จะแต่งพงศาวดารสยามขึ้นใหม่ให้มีพงศาวดารไทยที่ดีขึ้น...”

กล่าวโดยสรุปก็คือ พระองค์ทรงยอมรับสิ่งซึ่งอาจจะคลาดเคลื่อนในข้อสันนิษฐานของพระองค์ และเปิดโอกาสให้นักโบราณคดีนำเหตุผลหรือหลักฐานที่ดีกว่ามาแก้ไขได้

ความเป็นมาในการจัดสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

การก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์

การก่อสร้างอนุสาวรีย์ของบุคคลสำคัญของชาติ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง นอกจากจะต้องคำนึงถึงประวัติคุณงามความดี วีรกรรมที่บุคคลได้กระทำให้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับชาติบ้านเมือง ความศรัทธา และความนิยมนับถือของปวงชนชาวไทยแล้ว ยังต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและสถานที่ตั้งเพื่อความสะดวกแก่การเข้าชมการสักการบูชา และความสง่างามเป็นแบบอย่างแก่นุชนรุ่นหลังสืบต่อไป

โดยเฉพาะการสร้างอนุสาวรีย์ พระบรมราชานุสาวรีย์ของพระมหากษัตริย์นั้นจะต้องใช้ดุลยพินิจถึงความเหมาะสมของรูปแบบ สถานที่ประดิษฐานอย่างรอบคอบมากยิ่งขึ้น จากการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๐ มีมติให้กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานที่จะพิจารณาอนุมัติการก่อสร้างอนุสาวรีย์ดังกล่าว และเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการขออนุมัติ กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบว่าด้วยการก่อสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติ และการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ พ.ศ. ๒๕๒๐ โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นต้นมา

ความเป็นมาในอดีต จนมาถึง "๔๐๐ ปี แห่งชัยชนะ"

นับเป็นเวลากว่า ๓ ปี ที่พลตำรวจโท จำรัส มังคลารัตน์ อดีตนายกสมาคมชาวกาญจนบุรีกับ นายสนธิ ธนรัักษ์ ชาวเมืองกาญจนบุรี ได้เป็นผู้นำคืบคว้าหาหลักฐานเพื่อมายืนยันสถานที่กระทำยุทธหัตถี ระหว่างสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับพระมหาอุปราชาแม่ทัพพม่า โดยมีความเชื่อกันมานานแล้วว่าสถานที่กระทำยุทธหัตธิน่าจะอยู่ที่บริเวณ หมู่ที่ ๒ บ้านดอนเจดีย์ ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี โดยได้ค้นพบหลักฐานมากมาย เช่น เจดีย์โบราณ โบราณวัตถุ ได้แก่อาวุธโบราณ เครื่องช่าง เครื่องม้า หอก ดาบ ลูกกระพรวนช้างม้า ฯลฯ และซากกระดูกช้างจำนวนมาก จึงเกิดความขัดแย้งกับทางจังหวัดสุพรรณบุรี และเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันทั้งทางวิทยุกระจายเสียงและหนังสือพิมพ์ในขณะนั้น ในที่สุดทางราชการได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อหาข้อยุติ ผลสรุปจากคณะกรรมการลงมติว่า เจดีย์ยุทธหัตถี ตั้งอยู่ที่จังหวัดสุพรรณบุรีจึงเป็นอันยุติข้อขัดแย้ง

ตลอดเวลา ๓๐ กว่าปี ชาวกาญจนบุรีโดยเฉพาะชาวบ้านดอนเจดีย์ทุ่งสมอ หนองขาว บ้านน้อย พังตรุ ชาวอำเภอพนมทวน รวมทั้งชาวเมืองกาญจนบุรีทั้งปวง มีความประสงค์อย่างแรงกล้าต้องการที่จะสร้างพระบรมรูปของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ซึ่งเป็นกษัตริย์ยอดนักรบ มีความกล้าหาญจนได้รับการยกย่องเป็นมหาราช ทรงมีพระบรมเดชานุภาพอันสูงส่ง ชาวบ้านดอนเจดีย์และใกล้เคียงต่างพยายามเรียกร้องขอให้ก่อสร้างพระบรมรูปของพระองค์ให้จงได้ โดยได้เรียกร้องให้ผู้มีอำนาจและบารมีหาทางสร้างพระบรมรูปของพระองค์ในลักษณะใดก็ได้ เพื่อให้พวกเขาได้มีพระบรมรูปของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ประดิษฐาน ณ บ้านดอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี บารมีของพระองค์ท่านจะทำให้เกิดขวัญ

เกิดกำลังใจ เกิดความอบอุ่น และจะได้กราบไหว้สักการบูชา เพื่อเป็นมิ่งขวัญ
เหนือเกล้าเหนือกระหม่อมของชาวดอนเจดีย์และหมู่บ้านใกล้เคียงโดยทั่วกัน

ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรีผู้ริเริ่ม

ในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ ทางราชการได้มีคำสั่งแต่งตั้งผู้ว่าราชการ
จังหวัดกาญจนบุรีคนใหม่คือ นายศักดิ์ เตชะชาลา ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดฯ
ได้นำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไข
ปัญหาเศรษฐกิจ (กรอ.) ของจังหวัด เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ ณ
ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งที่ประชุมมีมติรับหลักการให้มี
การจัดสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชโดยแต่งตั้ง
คณะกรรมการจัดการประชุมเพื่อตกลงหารูปแบบในการก่อสร้างว่าจะเป็น
ในลักษณะใด

จากการประชุมครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๒ ในที่ประชุม
ได้มีการเสนอรูปแบบเป็นพระบรมรูปแบบพระองค์เดียวขนาดหนึ่งเท่าครึ่ง
ของพระองค์จริง ฉลองพระองค์ชุดนักรบประทับยืนถือพระสุวรรณภิงคาร
(คมไทน้า) หลังทักซิโณทกประกาศอิสรภาพ พร้อมแท่นประดิษฐาน
พระบรมราชานุสาวรีย์

ต่อมาทางจังหวัดกาญจนบุรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ
ก่อสร้างตามคำสั่งจังหวัดกาญจนบุรีที่ ๑๑๗/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๒๒ มกราคม
พ.ศ. ๒๕๔๒ พร้อมกับเสนอเรื่องไปยังกรมศิลปากรเพื่อพิจารณา กรม
ศิลปากรได้อนุมัติในหลักการให้สร้างได้ แต่เสนอแนะว่าควรมีช้างเป็นองค์
ประกอบ และขอให้สร้างนอกเขตโบราณสถานบ้านดอนเจดีย์ เนื่องจากกรม
ศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติตามประกาศราชกิจจา
นุเบกษา เล่ม ๑๑๓ หน้า ๓ ตอนพิเศษ ๓ ง. ๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๙
ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๘

วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินการก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี ที่ประชุมเห็นพ้องต้องกันว่า ขอให้กรมศิลปากรเป็นผู้พิจารณาออกแบบเป็นพระบรมรูปยืนทรงเครื่องนักรบถือพระแสงดาบ ๒ พระหัตถ์ โดยพระแสงดาบข้างหนึ่งชี้ไปเบื้องหน้า และอีกพระบรมรูปหนึ่งทรงเครื่องนักรบถือพระแสงปืน เพื่อที่จะให้ทางคณะกรรมการพิจารณาความเหมาะสมในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๒ ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี นายศักดิ์ เตชะชาญ และคณะกรรมการได้เข้าเฝ้าสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชฯ เพื่อขอให้ทรงวินิจฉัยถึงรูปแบบของพระบรมราชานุสาวรีย์ฯ สมเด็จพระสังฆราชฯ ทรงมีบัญชาว่าพระมหากษัตริย์ต้องประทับบนหลังช้างเท่านั้นจึงเป็นอันยุติในเรื่องรูปแบบ โดยก่อสร้างเป็นพระบรมรูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงประทับอยู่บนพระคชาธาร มีพระแสงดาบพาดพระเพลา มีนายควาญช้างและท้ายช้างประกอบ มีขนาดเท่าครึ่งของพระองค์จริง อยู่ในพระอิริยาบถกำลังเสด็จนิวัติพระนคร ซึ่งตรงกับประวัติศาสตร์สงครามไทย-พม่า ในปีพ.ศ. ๒๑๔๒ ที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงยกกองทัพไปตีเมืองหงสาวดี โดยเสด็จผ่านเมืองกาญจนบุรี ทั้งตอนเสด็จยกทัพไปและกลับ

วันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ เวลา ๐๘.๓๐ น. ได้จัดให้มีพิธีวางสรวงดวงพระวิญญาณสมเด็จพระนเรศวรมหาราชและผู้เสียชีวิตในการรบ ณ บริเวณโบราณสถาน ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

วัตถุประสงค์ในการก่อสร้าง

๑. เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ เนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระเกียรติพระชนมพรรษาครบ ๖ รอบ ในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๒
๒. เพื่อเป็นการถวายราชสดุดีเฉลิมพระเกียรติที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงยกกองทัพผ่านเมืองกาญจนบุรีไปยึดเมืองหงสาวดีได้ ในปี พ.ศ. ๒๑๔๒ ครบ ๔๐๐ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒
๓. เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวกาญจนบุรีและชาวไทยให้ได้เคารพสักการบูชาของค์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช วีรกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ของปวงชนชาวไทย
๔. เพื่อเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรี

ความเป็นมา "๔๐๐ ปี แห่งชัยชนะ"

โดยพลโท รวมศักดิ์ ไชยโกมินทร์ ประธานชมรมประวัติศาสตร์เมืองกาญจนบุรี เป็นผู้เสนอความสำคัญของการก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ฯ โดยนำเอาเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์สงครามครั้งที่ ๑๔ คราวสมเด็จพระนเรศวรมหาราชตีเมืองหงสาวดีครั้งที่ ๒ เมื่อปีพุน พุทธศักราช ๒๑๔๒ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงยกกองทัพออกจากพระนครศรีอยุธยาพักทัพและผ่านเมืองกาญจนบุรีไปทางด้านเจดีย์สามองค์เข้ายึดเมืองหงสาวดีเมืองหลวงของพม่าได้ และยังออกติดตามหมายจับตัวนันทบุเรงกษัตริย์พม่าที่หนีไปเมืองตองอู แต่เสปียงอาหารหมดจึงต้องยกกองทัพกลับ ชัยชนะในครั้งนี้อย่างไม่เคยมีพระมหากษัตริย์พระองค์ใดทรงประกอบวีรกรรมอันสูงส่งเช่นนี้

ทั้งก่อนหน้าและภายหลัง นับได้ว่าเป็นพระวิริยอุตสาหะพระปรีชาสามารถของพระองค์ที่ทรงนำกองทัพไทยมีชัยชนะเหนือพม่าถึงถิ่นคือ กรุงเทพมหานคร และในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ นี้ ซึ่งครบรอบ ๔๐๐ ปี จึงได้ให้ชื่อพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชแห่งนี้ว่า **"๔๐๐ ปี แห่งชัยชนะ"**

การก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

จังหวัดกาญจนบุรีได้ว่าจ้าง บริษัท ช.ปฎิมากรรม อินตัสตรี จำกัด สำนักงานเลขที่ ๓๐/๓ หมู่ที่ ๖ ตำบลวังเย็น อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยมีนายชำนาญ ประติมากรรม กรรมการผู้จัดการบริษัทเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช เป็นพระรูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงประทับบนคอช้าง มีพระแสงดาบพาดพระเพลา มีนายควานช้างและท้ายช้างประกอบ มีขนาดหนึ่งเท่าครึ่งของพระองค์จริง พร้อมแท่นประดิษฐาน ณ บ้านดอนเจดีย์ ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี มีกำหนดการสร้าง ๒ ปี

รายละเอียดพระบรมราชานุสาวรีย์

๑. ความสูงจากเท้าช้างถึงหลังช้าง		๕.๐๔ เมตร
๒. ความกว้างลำตัวช้าง		๒.๘๐ เมตร
๓. ความยาวจากโหนกช้างถึงโคนหางช้าง		๖.๘๐ เมตร
๔. ความสูงจากเท้าช้างถึงพระมาลา		๘.๑๐ เมตร
๕. สลักับคชาธารพระที่นั่ง	กว้าง	๑.๘๐ เมตร
	ยาว	๓.๐๐ เมตร
๖. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ขนาดเท่าครึ่งสูง		๒.๗๐ เมตร
๗. ความช้างขนาดเท่าครึ่งสูง		๒.๗๐ เมตร
๘. ท้ายช้างขนาดเท่าครึ่งสูง		๒.๗๐ เมตร
๙. ฐานรองรับ	กว้าง	๓.๘๐ เมตร
	ยาว	๖.๘๐ เมตร
	สูง	๐.๔๐ เมตร

๑๐. วัสดุที่ใช้ทองเหลืองน้ำหนักทั้งสิ้นประมาณ ๒๐ ตัน (ประกอบด้วยทองแดง ๖๕ เปอร์เซ็นต์ สังกะสี ๓๕ เปอร์เซ็นต์)

๑๑. พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช รมดำตามแบบกรมศิลปากร

๑๒. การปั้นแบบโดยปฏิมากร ซึ่งผ่านการรับรองจากกรมศิลปากร

๑๓. การควบคุมการปั้นทุกขั้นตอน ภายใต้การควบคุมของกรมศิลปากร

งบประมาณในการก่อสร้าง

นับเป็นพระเมตตาและพระมหากรุณาธิคุณ ในการจัดหางบประมาณ ในการก่อสร้าง โดยสมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชฯ ทรงพระเมตตาประทานทุนทรัพย์เบื้องต้นให้ ๑,๐๔๔,๐๐๐ บาท และทรงเป็นองค์ประธานทอดผ้าป่ามหากุศลซึ่งสามารถรวบรวมเงินสมทบ ค่าก่อสร้างได้เป็นเงินกว่า ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท

ในการก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทราบถึงเบื้องพระยุคลบาทสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณ พระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์สมทบการก่อสร้าง เป็นเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

ผู้บริจาคสมทบทุนในการก่อสร้าง

องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี ได้จัดตั้งงบประมาณอุดหนุน เงิน ๓,๑๑๑,๑๒๐ บาท อธิบดีกรมการปกครอง (นายประมวล รุจนเสรี) เชิญชวนปลัดจังหวัด และนายอำเภอทั่วทั้งประเทศ ร่วมบริจาคทอดผ้าป่ามหากุศล ได้เงิน ๑,๓๐๐,๐๐๐ บาท องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลต่างๆ ได้ตั้งบุดหนุนสมทบรวมเป็นเงิน ๖,๗๑๔,๐๒๘.๒๐ บาท ดร.ณรงค์ อยู่ถนอม นายกสภาคมาคมชาวกาญจนบุรี ๕๐๐,๐๐๐ บาท รวมทั้งเงินที่ได้จากการจำหน่ายพระบรมราชานุสาวรีย์จำลอง การจำหน่ายเหรียญ และพระกริ่งสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เป็นเงินทั้งสิ้น ๕๐ ล้านบาท

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินมาเป็นองค์ประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์พระบรมราชานุสาวรีย์ เมื่อวันที่

ที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ ซึ่งในพิธีดังกล่าว มีข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน
 ทูลเกล้าถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลและทรงมีพระมหากรุณาธิคุณ
 พระราชทานทรัพย์สมทบเป็นค่าก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ฯ ให้แก่
 จังหวัดกาญจนบุรี พระมหากรุณาธิคุณที่ทั้ง ๒ พระองค์ ได้พระราชทานให้
 แก่จังหวัดกาญจนบุรีดังกล่าว ยิ่งความปลาบปลื้มปิติยินดีและซาบซึ้งในพระ
 มหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นแก่พสกนิกรชาวจังหวัดกาญจนบุรีทั่วหน้ากัน

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จพระราชดำเนิน
 ทรงทำพิธีเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช เมื่อวันที่
 อังคารที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ ยิ่งความปลาบปลื้มปิติยินดีและซาบซึ้งใน
 พระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นแก่พสกนิกรชาวกาญจนบุรีโดยทั่วกัน

บทสรุป

ในการก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชนี้ มีนายศักดิ์ เตชะชาญ ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรีเป็นผู้ริเริ่มพร้อมกับข้าราชการ ประชาชนชาวจังหวัดกาญจนบุรีและชาวไทยทั้งปวง ได้ร่วมกันจัดหางบประมาณก่อสร้างจนเป็นองค์พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี คนต่อมาคือ นายกำพล วรพิทยุติ ได้เข้ามาดำเนินการจนเป็นผลสำเร็จ และผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรีคนต่อมาคือ นายประสาธ ศิวากัย เป็นผู้ดำเนินงานต่อจนสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยความเรียบร้อย พร้อมทั้งได้กราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ขอพระราชทานเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชอย่างเป็นทางการต่อไป โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดคนปัจจุบันคือ นายรุ่งฤทธิ์ มกรพงศ์ เป็นผู้ดำเนินการต่อการก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชของจังหวัดกาญจนบุรี ที่สำเร็จเรียบร้อยด้วยดีนี้ นอกจากจะเป็นปูชนียสถานที่สำคัญยิ่งของชาวจังหวัดกาญจนบุรีและชาวไทยเพื่อเป็นที่เคารพสักการบูชา และน้อมรำลึกถึงวีรกรรมของวีรกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ของชาวไทย รวมทั้งความเก่งกล้าสามารถของแม่ทัพนายกอง และนักรบชาวไทยที่สามารถเอาชนะข้าศึกได้นับเป็น ๔๐๐ ปี แห่งชัยชนะที่ไม่เคยปรากฏในประวัติศาสตร์ไทยอีกทั้งยังเป็นปูชนียสถานที่แสดงถึงพลังความศรัทธา พลังความสามัคคีของชาวกาญจนบุรี และชาวไทยทั้งมวล ที่ร่วมกันบริจาคทรัพย์ และกำลังสติปัญญา ก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

ราชวงศ์สุโขทัย

พระนเรศ / พระองค์ดำ / พระอัครนริราช / ราชาไฟ / The Black Prince / Raja Api

๒๐๙๘

ทรงพระราชสมภพ ณ พระราชวังจันทน์ เมืองพิษณุโลก

พระชนมายุ ๘ พรรษา ๒๑๐๖

หลังสงครามช้างเผือก

พระเจ้าบุเรงนองทรงขอไปเลี้ยงเป็นราชบุตรบุญธรรมที่กรุงหงสาวดี

พระชนมายุ ๑๕ พรรษา ๒๑๑๓

เสด็จกลับจากกรุงหงสาวดี

พระชนมายุ ๑๖ พรรษา ๒๑๑๔

เสด็จครองเมืองพิษณุโลก ปกครองหัวเมืองฝ่ายเหนือ

พระชนมายุ ๒๓ พรรษา ๒๑๒๑

ทรงปราบพระยาจันทน์ที่หนีลงเรือออกทะเล

พระชนมายุ ๒๔ พรรษา ๒๑๒๒

ทรงมีชัยชนะเหนือพระมหาสุทนต์ที่ชัยภูมิที่ภูมอ

พระชนมายุ ๒๖ พรรษา ๒๑๒๔

ทรงนำทัพโจมตีเมืองคังสำเร็จ

หลังพระเจ้านันทบุเรงนองเสด็จสวรรคตต่อจากพระเจ้าบุเรงนอง

พระชนมายุ ๒๘ พรรษา ๒๑๒๖

ทรงนำทัพไปช่วยหงสาวดีปราบพระเจ้าอังวะ

จึงทรงทราบอุบายพม่าที่คิดกำจัดพระองค์

พระชนมายุ ๒๙ พรรษา ๒๑๒๗

ทรงประกาศอิสรภาพที่เมืองแครง ไม่ขึ้นต่อพม่าอีกต่อไป

และทรงยิงพระแสงปืนต้นข้ามแม่น้ำสะโตง ถูกสุกรรมาแม่ทัพพม่าตาย

พระชนมายุ ๓๑ พรรษา ๒๑๓๓

ทรงขึ้นครองราชย์ต่อจากสมเด็จพระมหาธรรมราชาซึ่งเสด็จสวรรคต

พระชนมายุ ๓๗ พรรษา ๒๑๓๙

ทรงมีชัยชนะเหนือพระมหาอุปราชา ในสงครามยุทธหัตถี

พระชนมายุ ๔๐ พรรษา ๒๑๔๒

ทรงนำทัพตีกรุงหงสาวดีเป็นครั้งแรก แต่ต้องเสด็จกลับก่อนได้รับชัยชนะ

พระชนมายุ ๔๔ พรรษา ๒๑๔๖

ทรงนำทัพตีกรุงหงสาวดีเป็นครั้งที่สองและเสด็จตีเมืองตองอู

พระชนมายุ ๔๙ พรรษา ๒๑๕๑

ทรงยกทัพหลวงเสด็จไปทางเชียงใหม่เพื่อโจมตีเมืองอังวะ

พระชนมายุ ๕๐ พรรษา ๒๑๕๒

เสด็จสวรรคตที่เมืองหางเมื่อวันจันทร์ เดือน ๖ ขึ้น ๘ ค่ำ ปีมะเส็ง

ครองราชสมบัติได้ ๑๕ ปี

บรรณานุกรม

- ชาวกาญจนบุรี, สมาคม. (๒๕๖๐). สมาคมชาวกาญจนบุรี ๒๕๖๐. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ.
- นเรศ นโรปกรณ์, และปรีชา กุลปรีชา. (๒๕๖๑). เจดีย์ยุทธหัตถีมีมาอย่างไร?. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พยงค์ เวสสุบุตร. (๒๕๔๕). พระเจดีย์ ๒ องค์ ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- พยงค์ เวสสุบุตร. (๒๕๔๙). ถ้ำน้ำทวนสายน้ำยุทธศาสตร์สงครามยุทธหัตถี. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- พระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช, พิพิธภัณฑ. (ม.ป.ป.) นิทรรศการสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี.
- วรวิธ สุวรรณฤทธิ์. (บรรณาธิการ). (๒๕๔๖). พิธีเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช “๔๐๐ ปี แห่งชัยชนะ” บ้านดอนเจดีย์ ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี. กาญจนบุรี : เอ็นพี มีเดีย ซัพพลาย.
- ส.ธนรักษ์. (๒๕๒๒). ไตรกรรมศิลปากร พระเจดีย์ยุทธหัตถีอยู่ที่กาญจนบุรี. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ.

คณะที่ปรึกษา

๑. ๑.พณฯ กร ทัพพะรังสี อดีต รองนายกรัฐมนตรี
๒. พลเอก ดร.ชินวัฒน์ แม้นเดช ผู้ทรงคุณวุฒิประจำคณะทูตสันติสุข จชต./ ที่ปรึกษาคณะกรรมการทหารและความมั่นคงแห่งรัฐวุฒิสภา/ อาจารย์ประจำหลักสูตร ศสม. (ความมั่นคงศึกษา) รร.สธ.ทบ
๓. ร้อยโททศพล ไชยโกมินทร์ ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี
๔. นางพรทิพย์ สันทัด อดีต รองศึกษาธิการจังหวัดปทุมธานี
๕. ว่าที่ร้อยโทสมชาย ลีมีศิริลักษณ์ สำนักงานกฎหมายและทนายความ “ลีมีศิริลักษณ์”
๖. นายสุรวุฒิ มาลาพงษ์ อดีต อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดดอนเจดีย์
๗. ร.ต.ประสาน แต่แดงเพชร ข้าราชการบำนาญ
๘. นายพจนา คชายุทธ

ค้นคว้า/รวบรวม/เรียบเรียง/วิเคราะห์ และจัดทำ โดย...

นายชุมพล คชายุทธ

อดีต ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านน้อย/นายกเทศมนตรีตำบลดอนเจดีย์

หมายเหตุ หากหน่วยงานหรือองค์กรใด มีความประสงค์ที่จะศึกษา แหล่งเรียนรู้ในสงครามยุทธหัตถี ดังที่ได้กล่าวถึงสถานที่สำคัญไว้ในหนังสือ เล่มนี้ ท่านสามารถติดต่อได้ที่เทศบาลตำบลดอนเจดีย์ หมายเลขโทรศัพท์ ๐๓๔-๕๔๐๔๔๒ ทางเทศบาลมีรถที่จะอำนวยความสะดวกให้กับหน่วยงานของท่าน ครับ

ประวัติรับราชการ

นายชุมพล คชายุทธ

อดีต ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านน้อย

อดีต นายกเทศมนตรีตำบลดอนเจดีย์

เริ่มรับราชการ

๑๗ พฤษภาคม ๒๕๑๕ ครูโรงเรียนวัดดอนแสลบ ตำบลดอนแสลบ อำเภอยะหา จังหวัดกาญจนบุรี

๓๐ กันยายน ๒๕๑๘ ครูโรงเรียนบ้านสระลุมพุก ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

๑๘ มีนาคม ๒๕๒๖ ครูโรงเรียนบ้านหัววัง ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี (ปัจจุบันถูกยุบ)

๔ มกราคม ๒๕๒๘ ครูใหญ่โรงเรียนบ้านหัววัง ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี (ปัจจุบันถูกยุบ)

๑ ตุลาคม ๒๕๒๘ ครูใหญ่โรงเรียนวัดบ้านน้อย ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

๓๑ มกราคม ๒๕๓๕ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดบ้านน้อย ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านน้อย ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

๑๒ มกราคม ๒๕๕๖ ถึง ๑๑ มกราคม ๒๕๖๐ นายกเทศมนตรี ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

คำสั่งหัวหน้า คสช.ที่ ๑/๒๕๕๗ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ถึง ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ นายกเทศมนตรี ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

รายชื่อผู้บริจาคสร้างหนังสือสรุปประวัติความเป็นมาเจดีย์ยุทธหัตถี
และพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
บ้านดอนเจดีย์ ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

1. พระกิตติสุวัฒน์ภรณ์ ดร. เจ้าอาวาสวัดเทวสังฆาราม (วัดเหนือ)
พระอารามหลวง จ. กาญจนบุรี 5,000 บาท
2. พระครูกาญจนกิตติชัย รองเจ้าคณะตำบลหนองโรง
เจ้าอาวาสวัดวังจักราชภูร์บำรุง 1,500 บาท
3. พระครูสารกาญจนกิจ เจ้าอาวาสวัดดอนเจดีย์ 1,000 บาท
4. พระครูกาญจนบุญวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดบ้านน้อย 3,000 บาท
5. พระครูกาญจนเมธาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดหนองโรง 1,000 บาท
6. พระครูปลัดสุวัฒนจริยคุณ เจ้าอาวาสวัดบ้านหลุมหิน 1,000 บาท
7. พระมหาแวณสัน พุทฺธสีโล เจ้าคณะตำบลพนมทวน เขต 1
เจ้าอาวาสวัดสระลำเภอทอง 1,000 บาท
8. พระสมุห์กัมปนาท ธีรสีโล เจ้าอาวาสวัดเขาจำศีล 1,000 บาท
9. พระเด่นชัย ส่วโร (ทองอินทร์) รองเจ้าอาวาส วัดดอนเจดีย์ 3,000 บาท
10. พระสำรวย กิตติวณฺโณ (วรรณะ) วัดดอนเจดีย์ 500 บาท
11. พระเอกลักษณ์ วิฑิตโก วัดดอนศรีนนท์ จ. ฉะเชิงเทรา 400 บาท
12. ฯพณฯ กร ทัพพะรังสี อดีตรองนายกรัฐมนตรี และคุณระพีพรรณ 5,000 บาท
13. ผอ.ชุมพล อ.จันทร์ที คชายุทธ 15,000 บาท
สร้าง อุทิศให้ คุณพ่อฉ่าง คุณแม่ช้อน คชายุทธ
คุณพ่อฮั่ว คุณแม่สร้อย สภาชัย และคุณพีโกสุม คุณพีจันทรา สภาชัย
14. เพื่อนร่วมรุ่น วค.นฐ.ป.กศ.14 กาญจนบุรี 10,000 บาท
15. สถาบันหอมความดี 3,000 บาท
16. อ.อุบล อำนวย พร้อมครอบครัว
สร้างอุทิศส่วนกุศลให้ อ.มนู อำนวย 2,000 บาท
17. คุณประไพ (ตุ้ม) จิตนิยม พร้อมครอบครัว 2,000 บาท
18. ผอ.อรรธรณ เจือจาน 1,000 บาท
19. ผอ.สายันต์ จินดาพันธุ์ นางสาวจิตลัดดา สงวนศักดิ์ 1,000 บาท
20. ผอ.จักรภพัฒน์ คุณมณี คุณอัมพร วงษ์ขวัญเมือง 1,000 บาท
21. นายพจนา คชายุทธ 1,000 บาท

22. ผอ. บุญส่ง สับปรีสสกุล	1,000 บาท
23. อาจารย์ใหญ่สุรวุฒิ อ.พนอ มาลาพงษ์	1,000 บาท
24. กำนันเอนก กาญจนแพทย์นุกูล กำนันตำบลดอนเจดีย์	1,000 บาท
25. ร.ต.อ.ธวัชชัย ครูกาญจนา เทพประสิทธิ์	1,000 บาท
26. ร.ต.อ.เขาว์ จำนงกุล	1,000 บาท
27. ร.ท.กัณฑ์กมล พิศาล	1,000 บาท
28. ร.ต.ประสาน อ.สุนัน แต่แดงเพชร	1,000 บาท
29. ผู้ใหญ่ประเสริฐ แก้วเกต	1,000 บาท
30. คุณประสิทธิ์ อ.สมฤดี คุ่มภัย	1,000 บาท
31. คุณวุฒิชัย (อ้น) คชายุทธ พร้อมครอบครัว	1,000 บาท
32. ครูภาณุวัฒน์ (แมน) คชายุทธ พร้อมครอบครัว	1,000 บาท
33. คุณบุปผา แก้วเกต พร้อมครอบครัว อุทิศให้นายสมศักดิ์ แก้วเกต	1,000 บาท
34. คุณมานิดา แก้วรัตนชัย	1,000 บาท
35. คุณชัยจิต (ตุ๊ก) เนียมหอม	1,000 บาท
36. คุณทัศนีย์ จตุพรถาวร	1,000 บาท
37. คุณทัศนภา จตุพรถาวร	1,000 บาท
38. คุณสงวน - คุณจุฑาทิพย์ มีเหลือ	1,000 บาท
39. คุณสุธี อภัยพงษ์	1,000 บาท
40. คุณเล็ก คุณเกษร สำราญวงษ์ พร้อมครอบครัว	1,000 บาท
41. คุณชัยเชษฐ พงษ์ตระกูล	1,000 บาท
42. คุณวิราภานต์ คุณฐปภัท คชายุทธ	1,000 บาท
43. คุณอนุวัฒน์ คุณชนันธร เกิดริด	1,000 บาท
44. คุณเกษม คุณจิม ศรีนวล	1,000 บาท
คุณทะเล คุณน้ำวิน(แ้ว) เหมือนมิ่ง	1,000 บาท
อุทิศให้นายเชียม นางสุดท้าย นางบุญมี ยังดี	
45. คุณชาญทิติ คุณวรรณา ตาทิน	1,000 บาท
46. คุณมนตรี ชื่นชวน	1,000 บาท
47. คุณพาน ดอนเจดีย์	1,000 บาท
48. คุณภัทราพร จำนงค์กุล อุทิศให้นายถ่าย จำนงค์กุล	1,000 บาท
49. คุณประนอม ดอนเจดีย์ อุทิศให้นายเกษม ดอนเจดีย์	1,000 บาท
50. คุณเรณู คุณช่อผกา คุณพรตณีย์ พรหมเดช	1,000 บาท

51. ผอ. ประพนธ์ เฟื่องฟู	800 บาท
52. คุณวิบูลย์ ปั้นศิริ อดีตนายอำเภอพนมทวน	500 บาท
53. พ.ต.ท.จำเนียร สะสมทรัพย์	500 บาท
54. คุณอนันต์ สิริพฤกษา โยธาธิการและผังเมือง จังหวัดกาญจนบุรี	500 บาท
55. ผอ.พงศธร ผอ.ตรุณณา ดอนเจดีย์	500 บาท
56. ผอ.อำนาจ ชนชนะชัย	500 บาท
57. ผอ.พนมรักษ์ อัจฉการศึกษา	500 บาท
58. ผอ.ดวงฤดี สมจิต โรงเรียนวัดดอนเจดีย์	500 บาท
59. ผอ.พิไลลักษณ์ ประทาพันธ์ โรงเรียนวัดบ้านน้อย	500 บาท
60. น.ต.ประยูร อ.วารินทร์ หอมจันทร์	500 บาท
61. ปลัดนิวัฒน์ ธนนานนท์นิवास ปลัดเทศบาลตำบลรางหวาย	500 บาท
62. อ.สุขุม อ.โสภี บุญศิลป์ พร้อมครอบครัว	500 บาท
63. อ.นิภา ตอนปานไพร	500 บาท
64. อ.ปัญญา ทิมน้อย	500 บาท
65. อ.ประกาศ ประชากุล	500 บาท
66. ร.ต.ต.จรัญ อ.บุญสม แซ่ม้อย	500 บาท
67. คุณณัฐภัทร ศิริพันธุ์ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพนมทวน	500 บาท
68. อ.พิพัฒน์ อ.เพ็ญศิริ แม้นทิม	500 บาท
69. คุณรดาวัลย์ ยอดแก้ว และครอบครัว	500 บาท
70. คุณอำพร (หนูเล็ก) คชายุทธ อุทิศให้ คุณพ่อฉ่าง-คุณแม่ซ้อน คชายุทธ	500 บาท
71. คุณณัฐพล แผนกุล	500 บาท
72. คุณสถิตย์ จำนกุล	500 บาท
73. คุณปัญญา คุณฉไไหน พงษ์พั้ว	500 บาท
74. คุณถนอม คุณอุทัย ดอนเจดีย์	500 บาท
75. คุณนิยม คุณสมควร สายดี	500 บาท
76. คุณวิชัย คุณนาวา जानแก้ว	500 บาท
77. คุณชโลม คุณนวมน สายดี	500 บาท
78. คุณสุประวีณ์ ปิติธรรมพัฒน์ คุณฉัตรฉนิพัฒน์ กุลละวณิชย์	500 บาท
79. คุณพรทิพย์ สันทัด	500 บาท
80. คุณอาชริญาณ์ ใจจง	500 บาท

81. คุณช้ออัน ชูใจ พร้อมครอบครัว
อุทิศให้ ปู่เจือ ย่าแต้ว ปู่ปลด ยาจิ้น นายชิน ชูใจ	500 บาท
82. คุณบุญธรรม จ้านงกุล	500 บาท
83. คุณสำราญ แก้วเกตุ	500 บาท
84. คุณกระจ่าง คุณฉลาก ชูใจ	500 บาท
85. คุณสาคร คุณสำรอง อุดมผล	500 บาท
86. คุณธนู คุณน้องนุช บุญแต่ง	500 บาท
87. คุณเส่งยม คชายุทธ และครอบครัว
สร้างอุทิศให้คุณจำเนียร (รวม) คชายุทธ	500 บาท
88. คุณเสาวรัตน์ ก่างพรมมา พร้อมครอบครัว	500 บาท
89. คุณสุรศักดิ์ คุณบุญทั้ง ตอนเจดีย์
อุทิศให้คุณพ่อชุน คุณแม่รอด คุณพ่อจำรัส เกตุแดง	500 บาท
90. คุณสุพจน์ ชื่นชวน	500 บาท
91. ครอบครัว คุณบุญชู คุณนิสา เชิดฉาย คุณสาเรียง กอภูเขียว
คุณสาหร่าย คุณเคย คุณนิตยา คชายุทธ
อุทิศให้ คุณพ่อตอกรัก คชายุทธ	500 บาท
92. คุณเปี้ยว คุณเฉลา ชาวเจริญ	500 บาท
93. คุณสำรวย (อ่า) เนียมหอม	500 บาท
94. คุณเมธี สิทธิสม	500 บาท
95. คุณลำดวล สอนใจ	500 บาท
96. คุณสมเกียรติ วิบูลย์ศักดิ์ และครอบครัว	500 บาท
97. คุณปรีชา แก้วเกตุ คุณสำอางค์ กาญจนศิริ ห้างไอทีโคราช	500 บาท
98. คุณแม่หอม สำเนียงล้ำ พร้อมครอบครัว
อุทิศให้ คุณพ่อประเสริฐ สำเนียงล้ำ	500 บาท
99. คุณสุริสา ลำเภารักรักร ปลัดอำเภอพนมทวน	300 บาท
100. คุณภาวิณี คำภีมาบุตร เทศบาลตำบลตอนเจดีย์	300 บาท
101. คุณน้อม คุณบุญชู ธรรมะ อุทิศให้ นายพงษ์พัฒน์ ธรรมะ	300 บาท
102. คุณสมพงษ์ แต่แดงเพชร	300 บาท
103. คุณสมคิด คุณบุหงา เกิดริด	300 บาท
104. คุณสามารถ เข็นนิกรณ	300 บาท
105. คุณอรุณ ตอนเจดีย์	300 บาท

106. พ.ต.อ.วุฒิพงษ์ เย็นจิตต์	200 บาท
107. อ.สุชัยญา พัยคเพศ	200 บาท
108. คุณพิทยา จิตรธรรมพงศ์	200 บาท
109. คุณลัญชกร เล็กโล่ง	200 บาท
110. คุณกิตติกุล ประวาลวิมุตติ	200 บาท
111. คุณพรชัย ยี่ไถ่หุ่น และครอบครัว	200 บาท
112. คุณกิ่ง คุณปราณี ดอนเจตีย์	200 บาท
113. คุณประสาธ ชลותרพย์ อุทิศให้คุณพ่อเตี้ย คุณแม่สี ชลותרพย์	200 บาท
114. ร้านเสริมสวยปราณี	200 บาท
115. คุณสุรีย์ ผลช่วย	200 บาท
116. คุณสง่า สำราญวงษ์	200 บาท
117. คุณลำพู บรรเทาทุกข์	200 บาท
118. คุณละมุล รุ่งเรือง	200 บาท
119. ครอบครัวเชิดฉาย อุทิศให้นายสร้อย นางบุญช่วย เชิดฉาย	200 บาท
120. คุณกิมหงวน คุณลัมภา เชียงแจ้ว	200 บาท
121. คุณประสาธ ชลותרพย์ อุทิศให้พ่อเตี้ย แม่สี ชลותרพย์	200 บาท
122. คุณปรีชา जानแก้ว	200 บาท
123. คุณภัสรินทร์ รัตกลาง	200 บาท
124. คุณแผน ปัญญาทิพย์	200 บาท
125. คุณองุ่น บรรเทาทุกข์	200 บาท
126. อ.สายัณ กლოს	100 บาท
127. คุณรอ คุณสมหวัง แก้วเกตุ	100 บาท
128. คุณฉัตรกุล ตรงคมาลี	100 บาท
129. คุณจุฬารักษ์ ศักดิ์ชินบุตร	100 บาท
130. คุณสมจิต คชายุทธ	100 บาท
131. คุณทัศนีย์ นักร้อง	100 บาท
132. คุณมลฤดี วัตเขียวก	100 บาท
133. คุณรัฐิพร บุญศรี	100 บาท
134. ผู้ไม่ประสงค์ออกนามรวมทั้งสิ้น	1,607 บาท
รวมเงินทั้งสิ้น	121,707 บาท

หมายเหตุ : หากท่านใดมีความประสงค์ต้องการจะพิมพ์หนังสือเล่มนี้ไว้แจกจ่ายในงานต่างๆ ของท่าน เพื่อเป็นการเทิดทูนพระเกียรติยศ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช อนุญาตให้ท่านดำเนินการได้ตามความประสงค์

นายชุมพล คชายุทธ

อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านน้อย/อดีตนายกเทศมนตรีตำบลอนเจดีย์

อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

โทร. ๐๘๙-๙๘๑๕๘๓๖

ปรับปรุงแก้ไข วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖

พิมพ์ครั้งที่ : ๔ จำนวน : ๕,๐๙๒ เล่ม : มกราคม ๒๕๖๗

พิมพ์ที่ : หจก.แอลซีพี ฐิติพรการพิมพ์ ทุ่งครุ กรุงเทพฯ

โทร. ๐-๒๙๗๒-๙๙๙๗, ๐๙๓๐๑๔๙๒๓๕, ๐๙๙-๖๓๙-๕๕๙๘